

LIETUVOS RESPUBLIKOS LIBERALŲ SAJŪDIS

Įmonės kodas 300559448

SKAIDRUMO AUDITO ATASKAITA

Nr. 2016/08/09-1-SAA

TURINYS

I.	AUDITO OBJEKTAS IR AUDITO APIMTIS	3 – 5
II.	SAVOKOS	6 - 9
III.	PERŽIŪRĖTA INFORMACIJA IR POLITINĖS PARTIJOS VEIKLOS DUOMENYS	10 – 12
IV.	DĖSTOMIJI DALIS	13 - 15
IV.1.	Skaidrumo politika	15 – 33
IV.2.	Organizacinis skaidrumas	33 – 37
IV.3.	Finansinis skaidrumas	37 -48
V.	ATASKAITOS GALIOJIMO SĄLYGOS	49
	Priedai	50 - 61

I. AUDITO OBJEKTAS IR AUDITO APIMTIS

Įgyvendindami 2016 m. rugpjūčio 16 d. tarp UAB „Audito sprendimai“ (toliau tekste – Audito bendrovė ar auditoriai) ir Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio (toliau tekste – Politinė partija) skaidrumo audito paslaugų sutartį Nr.2016/08/09-1 (toliau tekste – Sutartis), suplanavome bei atlikome skaidrumo audito procedūras. Remiantis pateiktais susipažinimui ir / ar vertinimui Politinės partijos dokumentais bei informacija, Audito bendrovės savarankiškai surinkta informacija bei atliktos politinės partijos narių (tiek vadovybės, tiek eilinių narių) apklausų rezultatais, surinkome mūsų nuomone tinkamus ir pakankamus audito įrodymus, kurių pagrindu suformavome nuomonę ir rekomendacijas.

Skaidrumą galima apibrėžti kaip principą, leidžiantį visiems, kuriems turi įtakos administraciniai sprendimai, verslo sandoriai ar labdaringa veikla, žinoti ne tik pagrindinius priimtų sprendimų, operacijų ar veiklos faktus ir skaičius, bet ir susipažinti su jiems priimti ar įvykdyti naudotomis bei naudojamomis priemonėmis bei procesais. Elgtis matomai, nuspėjamai ir suprantamai – tokia turėtų būti politinių partijų vadovų, narių, valstybės politikų, valstybės tarnautojų, vadovų ir patikėtinių, pareiga.

Skaidrumo stoka politinių partijų veikloje gali sukurti prielaidas neteisėtam įtakos darymui, etikos pažeidimams, korupcijai bei prisidėti prie bendro nepasitikėjimo tiek politinėmis partijomis aplamai, tiek valdžia. Iš kitos pusės, skaidrumo stoka gali sukurti prielaidas visuomenei manyti, kad tokie neteisėti veiksmai vykdomi. Todėl elgtis matomai, nuspėjamai ir suprantamai – turėtų tapti Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio vadovybės ir narių pareiga.

Skaidrumas suponuoja politikos veikėjų atsivėrimą visuomenei. Tuo pačiu skaidrumas skatina bei užtikrina visuomenės aktyvumą kontroliuojant visus politinio lauko dalyvius.

Skaidrumo audito paskirtis buvo nustatyta Sutarties 1.2 p.:

- atlikti Partijos veiklos procesų analizę bei apžvalgą dėl taikomų antikorupcinių priemonių ir procedūrų;
- įvertinti, skaidrumo audito atlikimo metu, taikomas antikorupcines priemones ir procedūras, nustatyti jos trūkumus ir spragas;
- įvertinti Užsakovo Skaidrumo standarto įgyvendinimą tinkamumo ir efektyvumo požiūriu.

Skaidrumo auditas buvo atliekamas vadovaujantis Tarptautinės audito ir apskaitos standartų valdybos (*International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB*) parengtais ir patvirtintais Tarptautiniais užtikrinimo užduočių standartais, kitais auditorių veiklą reglamentuojančiais standartais, LR audito įstatymu ir kitais teisės aktais, tiek kiek jie susiję su šios sutarties objektu bei reglamentuoja Audito bendrovės ir / ar auditorių veiklą įgyvendinant šią sutartį.

Procedūros buvo skirtos vieninteliam tikslui – pagal pateiktus bei surinktus savarankiškai dokumentus, ataskaitas ir kitą informaciją, atlikus konkrečias procedūras, suformuoti skaidrumo audito ataskaitą, kuri apimtų:

- dabartinių Užsakovo taikomų antikorupcinių priemonių ir procedūrų apžvalgą, nustatytą jos trūkumų ir spragų identifikaciją;
- rekomendacijas, kaip užtikrinti, kad būtų diegiamos veiksmingos antikorupcinės priemonės ir procedūros;
- rekomendacijas dėl tinkamo ir efektyvaus Skaidrumo standarto įgyvendinimo.

Sutartų procedūrų apimtis yra mažesnė nei audito, atliekamų vadovaujantis Tarptautinės buhalterijų federacijos patvirtintais tarptautiniais audito ar peržiūros standartais, todėl jas atlikę mes neteikiame auditoriaus išvados, o ši ataskaita neturėtų būti tapatinama su finansinio audito išvada ar audito ataskaita¹. T.y. ši ataskaita nėra nepriklausomas audituojamos įmonės finansinių ataskaitų patikrinimas ir auditoriaus išvados pateikimas vadovaujantis teisės aktu, reglamentuojančių finansinių ataskaitų audito atlikimą, reikalavimais.

¹*Lietuvos Respublikos audito įstatymas. Žin. 1999, Nr. 59-1916; Žin. 1999, Nr.60-0, i. k. 0991010ISTAIH-1227; nauja įstatymo redakcija nuo 2008-09-01, Žin., 2008, Nr. 82-323; aktuali redakcija nuo 2015-07-01.*

- *Finansinių ataskaitų auditas (toliau – auditas) – nepriklausomas audituojamos įmonės finansinių ataskaitų patikrinimas ir auditoriaus išvados pateikimas vadovaujantis teisės aktu, reglamentuojančių finansinių ataskaitų audito atlikimą, reikalavimais.*
- *Auditoriaus išvada – dokumentas, kuriame auditorius, kitos valstybės narės auditorius arba valstybės ne narės auditorius, be kitų privalomų dalykų, pareiškia savo nuomonę apie audituotas finansines ataskaitas.*
- *Finansinių ataskaitų audito ataskaita (toliau – audito ataskaita) – įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka kartu su auditoriaus išvada teikiamas dokumentas, kuriame auditorius, kitos valstybės narės auditorius arba valstybės ne narės auditorius nurodo papildomą finansinių ataskaitų audito informaciją.*

Šis, skaidrumo auditas nėra skirtas absoliučiai visiems audituojamu laikotarpiu galimai egzistuojantiems Politinės partijos antikorupcinių priemonių ir procedūrų pažeidimams ar tokių pažeidimų rizikai ir su tuo susijusios vidaus kontrolės sistemos trūkumams nustatyti, todėl skaidrumo audito ataskaitoje bus nurodyti tik tie faktai ir aprašytos tik tos reikšmingos aplinkybės, kuriuos auditoriai pastebėjo skaidrumo audito metu ir į kuriuos, Audito bendrovės nuomone, būtina atkreipti politinės partijos Vadovybės dėmesį. Šio, skaidrumo audito atlikimo metu nėra teikiamas nei atskirų politinės partijos narių ar padalinių, nei pačios politinės partijos skaidrumo vertinimas. Audito kompanija ir auditoriai tiek planuojant, tiek atliekant sutartas audito procedūras atsiribojo nuo bet kokių jau įvykusių faktinių aplinkybių, žiniasklaidos priemonėse teikiamos informacijos ir / ar jų įtakos tolimesnei politinės partijos ar jų narių veiklai vertinimo. Todėl bet koks tekste teikiamų pastebėjimų ir rekomendacijų turinio sutapimas su anksčiau vykusiais įvykiais yra atsitiktinis.

Auditoriai atliko tik tokios apimties sukurtų, įdiegtų bei, skaidrumo audito atlikimo metu, veikiančių antikorupcinių priemonių ir procedūrų bei politinės partijos Skaidrumo standarto peržiūrą, kad galėtų pateikti skaidrumo audito darbo rezultatus, todėl pastabos dėl šios sistemos bei minėtų standartų nebūtinai apims absoliučiai visus galimus patobulinimus, kurie galėjo būti siūlomi atlikus dar nuodugnesnę minėtų standartų specialios paskirties peržiūrą bei paskesnes skaidrumo audito procedūras.

Skaidrumo auditas pradėtas 2016 m. rugpjūčio 19 d., baigtas rugpjūčio 26 d. Skaidrumo audito ataskaita suformuota ir pateikta 2016 m. rugpjūčio 31 d. Politinės partijos Vadovybei ar jų įgaliotiems asmenims pageidaujant, ataskaitos pagrindiniai teiginiai (tezės), audito rezultatas ir rekomendacijos gali būti atskirai pristatomi ir žodžiu, politinės partijos atsakingų asmenų, su audito kompanija suderintu laiku ir būdais.

Skaidrumo audito grupę sudarė: auditorė Rita Matulienė², auditorė Irma Kamarauskienė³, auditorės padėjėja Agnė Vadapolaitė ir padėjėjas Martynas Gumbelevičius. Atsakinga už skaidrumo audito planavimą, atlikimo organizavimą, rezultatų apibendrinimą ir pateikimą - auditorė Irma Kamarauskienė

²Auditoriaus pažymėjimo Nr.000375.

³ Auditoriaus pažymėjimo Nr.000113.

II. SĄVOKOS

Siekiant tinkamo ataskaitos teksto bei racionalaus rekomendacijų supratimo, įvertinus faktą, kad tam tikrų, plačiai vartojamų sąvokų definicijos, įprastai nėra siejamos su politinėmis partijomis ir jų vykdomais veiksmais, atsižvelgus į tai, kad normatyviniais teisės aktais numatyti teminiai sąvokų paaiškinimai siejami tik su viešojo administravimo sektoriaus, ar teikiančio viešąsias paslaugas subjekto, ar valstybės ar savivaldybės įstaigos darbuotojų, valstybės politikų ar pan. veiksmais, teikiami tik šioje ataskaitoje vartojamų sąvokų paaiškinimai. Jie suformuoti vadovaujantis normatyvinių teisės aktų nuostatomis (tiek kiek jos gali būti pritaikomos Politinių partijų, vadovybės, Politinės partijos narių atžvilgiu), mokslininkų – tyrėjų taikomomis definicijomis, tarptautinių standartų tokių kaip COSO Tarptautiniai vidaus kontrolės standartai⁴, ISO 26000:2010 Socialinės atsakomybės gairių standartas⁵, ISO 9001 - kokybės vadybos standartas⁶, SA 8000 - socialinio atskaitingumo standartas⁷ turiniu (tiek kiek jis susijęs su audito metu nagrinėta ir ataskaitoje pristatyta tema), vadovaujantis protingumo ir proporcingumo kriterijais.

Atskiro dėmesio ir aptarimo reikalauja *skaidrumo* sąvoka. Būtina pažymėti, kad nėra vienos bendrai priimtąs *skaidrumo* sąvokos. Kai kurie teoretikai remiasi įstatymų priėmimo, reguliavimo ir kitų viešųjų priemonių, darančių įtaką verslui, viešumu ir informacijos viešu teikimu, kiti remiasi valdžios atvirumu visuomenei arba sėkmingu politikos kūrėjų ir visuomenės bendravimo intensyvumu. Iš dalies *skaidrumo* sąvokos reikšmė ir matai yra pagrindiniai ir neginčytini. Tai apima pagrindinius visuomenės informavimo apie politiką matus, kurie yra visuotinai pripažinti (A. Raipa, E. Backūnaitė, 2004). Platesnis požiūris į skaidrumą yra susijęs su sėkmingu bendravimu politikos klausimais, kai reikšmingos yra valstybinės institucijos, vertybės, preferencijos.

Įvairiuose šaltiniuose teikiami tokie *skaidrumo* sąvokos apibrėžimai:

- *Politikos mokslų žodynas (Brewer's Politics)*: „valdžios atvirumas visuomenei“ (in Florini, 1999);
- *Business Consultancy*: „aiškios, tikslios, formalios, lengvai pastebimos ir plačiai pripažįstamos praktikos egzistavimas“ (*Price Waterhouse Coopers, 2001*);

⁴ *Committee on Sponsoring Organisations of the Treadway Commission's*

⁵ *Social Responsibility Standard*)

⁶ *Quality management systems - Requirements*

⁷ *Social Accountability 8000*

- *OECD viešojo valdymo komitetas*: „Sąvoka „skaidrumas“ reiškia skirtingus dalykus skirtingoms (valdymo) grupėms. Sąvoka kinta nuo paprasto viešo valdymo sprendimų paskelbimo iki valdymo veiksmų laisvės ir korupcijos kontrolės, geresnės teisinės sistemos organizacijos per kodifikavimą ir centro registravimą, viešųjų konsultacijų panaudojimą ir valdymo poveikio analizę bei aktyvų dalyvavimą sprendimų priėmime“ (*OECD 2002*);
- *Tarptautinis valiutos fondas*: „...valdžios struktūros ir funkcijų, fiskalinės politikos tikslų, viešojo sektoriaus sąskaitų ir finansinių planų viešumas“ (*IMF, 1998*);
- *Monetarinės politikos specialistai*: „politikos kūrėjų ir visuomenės bendravimo intensyvumas siekiant padidinti kreditingumą“;
- (*Friedman, 2002*); „politikos kūrėjų ir visuomenės bendravimo intensyvumas“ (*King, 2000*).

G. Kopits ir J. Craig (2004) *skaidrumą* apibūdina kaip valdžios struktūros ir funkcijų, fiskalinės politikos tikslų, viešojo sektoriaus sąskaitų ir projektų atvirumą piliečiams.

Nors labai dažnai *skaidrumas* tampa geresnio valdymo argumentu, tačiau šis žodis susijęs su retoriniu neaiškumu ir teigiama asociacija. *Skaidrumo* sinonimai yra *aiškumas, suprantamumas, detalumas, tikslumas, vertingumas*. T. Vishwanath ir D. Kaufmann (2003) teigia, kad skaidrumas turi apimti tokias savybes: prieinamumą, išsamumą, tinkamumą, kokybiškumą ir patikimumą. Skaidrumas yra priešingybė privatumui ir konfidencialumui.

Šioje ataskaitoje mes skaidrumą suprantame taip:

Skaidrumas - *principas, leidžiantis visiems, kuriems turi įtakos administraciniai sprendimai, verslo sandoriai ar labdaringa veikla, žinoti ne tik pagrindinius priimtų sprendimų, operacijų ar veiklos faktus ir skaičius, bet ir susipažinti su jiems priimti ar įvykdyti naudotomis bei naudojamomis priemonėmis bei procesais;*

Kitos sąvokos:

Artimi asmenys - asmens sutuoktinis, sugyventinis, partneris, kai partnerystė įregistruota įstatymu nustatyta tvarka, taip pat jų tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai ir seserys (įbroliai ir įseserės), seneliai, vaikiaičiai ir jų sutuoktiniai, sugyventiniai ar partneriai;

Interesų

konfliktas - situacija kai Politinės partijos Vadovybės narys, dirbantis ar nedirbantis valstybinėje tarnyboje, ar esantis politinio pasitikėjimo

asmuo, ar esantis LR Seimo nariu arba partijos narys dirbantis valstybinėje tarnyboje, atlikdamas pareigas ar jam pavestas funkcijas, privalo priimti sprendimą ar dalyvauti jį priimant, ar įvykdyti pavedimą, kurie susiję su jo ar artimų jam asmenų privačiais interesais;

Korupcija

- asmens tiesioginis ar netiesioginis siekimas, reikalavimas, davimas ar priėmimas turtinės ar kitokios asmeninės naudos sau ar artimam asmeniui, ar Politinei partijai, ar jos padaliniams, ar konkretaus politinės partijos nariui, už atlikimą ar neatlikimą veiksmų pagal priskirtas, vykdomas pareigas, o taip pat tarpininkavimas darant šias veiklas;

Korupcijos

prevencijos

priemonės

- priemonės nustatytos ir vykdomos kaip atsakas į nustatytą korupcijos rizikos pasireiškimą ir galinčios eliminuoti ar sumažinti korupcijos rizikos pasireiškimą;

Korupcijos

rizikos veiksniai

- sąlygos, įvykiai ir aplinkybės, galinčios sudaryti prielaidas korupcijai;

Partijos

vadovybė

- Politinės partijos pirmininkas, pirmininko pavaduotojai, Tarybos nariai, Valdybos nariai, Komisijų ir Komitetų pirmininkai, atsakingasis sekretorius;

Privačių interesų

deklaracija

- nustatytos formos bei privalomo turinio dokumentas, kuriuo asmuo privalo deklaruoti asmeninį turtinį ir neturtinį suinteresuotumą, galintį turėti įtakos sprendimams atliekant jam pavestas funkcijas. Privalomas politinių partijų pirmininkams ir jų pavaduotojams, valstybės politikų visuomeniniams konsultantams, padėjėjams, patarėjams ir kt. LR viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme nurodytiems asmenims;

Skaidrumo

standartas

- 2016 m. birželio 11 d. Politinės partijos IX suvažiavime patvirtintas dokumentas, kurio tikslas užtikrinti atvirų duomenų principu paremtą skaidrią ir atvirą partijos bei sąžiningą jos narių veiklą.

Aukščiau pateiktos sąvokos vartojamos tik pristatant šios ataskaitos teiginius. Jomis gali būti papildyti Politinės partijos vidiniai dokumentai, jei sąvokos bus akceptuotos Politinės Partijos atitinkamo valdymo organo sprendimu.

III. PERŽIŪRĖTA INFORMACIJA IR POLITINĖS PARTIJOS VEIKLOS DUOMENYS

Atlikdami skaidrumo auditą mes peržiūrėjome mums pateiktą Politinės partijos veiklą ir valdymą, priimtus sprendimus, jų vykdymą apibūdinančių dokumentų bei kitų susijusių ar, mūsų nuomone, susijusių dokumentų turinį, taikydami pasirinktas atrankos procedūras, atlikome skirtinguose informacijos šaltiniuose pateiktų duomenų priešpriešinio lyginimo ir sugretinimo procedūras. Kadangi aukščiau išvardytos procedūros nėra auditas, kuris atliekamas pagal Tarptautinius audito standartus, jokio užtikrinimo dėl finansinių sumų, kurios buvo nurodytos mums teikiamuose dokumentuose mes nepareiškiamo. Jei būtume atlikę finansinės atskaitomybės auditą, vadovaudamiesi Tarptautiniais audito standartais, apie kitus dalykus, kuriuos mes būtume pastebėję, būtume Jums pranešę.

Mes nagrinėjome tokius mums pateiktus dokumentus, ataskaitas ir kitą informaciją:

- 1) 2015 m. spalio 24 d. patvirtintus ir viešai paskelbtus Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio įstatus (interaktyvus šaltinis (<http://www.liberalai.lt/content/uploads/2015/03/LRLS-įstatai-įregistruoti.pdf>));
- 2) naujus, bet dar neužregistruotus ir nepaskelbtus Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio įstatus;
- 3) Liberalų sąjūdžio tarybos darbo reglamentą (patvirtintą Lietuvos liberalų sąjūdžio tarybos 2006 m. gegužės 13 d. sprendimu Nr.1) bei tarybos protokolus iki 2016 metų imtinai;
- 4) Liberalų sąjūdžio valdybos darbo reglamentą (patvirtintą Lietuvos liberalų sąjūdžio valdybos 2012 m. kovo 20 d. sprendimu) bei valdybos protokolus iki 2016 metų imtinai;
- 5) Tarybos 2011 m. gruodžio 10 d. sprendimą Nr. 2 “Dėl skyrių veiklos regioninio koordinavimo ir atstovavimo”;
- 6) Liberalų sąjūdžio regionų veiklos koordinavimo ir atstovavimo tvarką (patvirtinta tarybos 2011 m. gruodžio 10 d. sprendimu Nr.2);
- 7) Etikos komisijos darbo reglamentą (patvirtintą Etikos komisijos 2006 m. spalio 19 d. sprendimu) ir 2016 m. protokolus;
- 8) Bendrąjį komitetų veiklos reglamentą bei komitetų veiklos išplėtojimo planą (patvirtintus Valdybos 2009 m. liepos 1 d. sprendimu Nr.1);

Kitus dokumentus:

- 9) Prašymą įstoti į partiją (turinio peržiūros prasme);
 - 10) Nario mokesčio rinkimo ir paskirstymo tvarką (įsigaliojusią nuo 2012 m. sausio 1 d.);
 - 11) Rekomendaciją dėl 1 procento dydžio GPM rinkimo ir paskirstymo (patvirtintą Valdybos 2011 m. vasario 29 d);
 - 12) Pavyzdinius skyriaus nuostatus;
 - 13) Bendruosius reikalavimus sąskaitų faktūrų ir sutarčių tvarkymui (patvirtinti atsakingojo sekretoriaus 2014-10-01);
 - 14) Komunikacijos priemonių planą;
- Bei kitą viešai teikiamą Politinės partijos informaciją.

Siekdami nagrinėjamo sutarties objekto vertinimo visapusiškumo bei užtikrinti didesnį priimto Skaidrumo standarto žinomumą, tikėdamiesi įvertinti Politinės partijos skirtingus organus atstovaujančių asmenų poziciją bei pritarimo diegiamai ir įgyvendinamai skaidrumo politikai lygį, o taip pat iš anksto identifikuoti galimas skaidrumo politikos tobulinimo kryptis sudarėme bei pateikėme specializuotą klausimyną. Klausimai jame buvo sugrupuoti į tris pagrindines klausimų apimančių skaidrumo politiką, organizacinį skaidrumą ir finansinį skaidrumą, grupes. Klausimynas buvo siunčiamas Politinės partijos Valdybai, skyrių pirmininkams (ir, pagal galimybę) nariams, Etikos ir skaidrumo komisijai bei Sekretoriato darbuotojams – Politinės partijos nariams. Nuo 2016 m. rugpjūčio 19 iki 24 d. (imtina) gauti 62 tinkamai užpildyti atsakymai. Teikiamiems atsakymams buvo nustatytas anonimiškumo požymis ir todėl respondentų tapatybės nebus atskleidžiamos nei šioje ataskaitoje nei kitoms šalims. Respondentų atsakymų duomenys buvo apibendrinti, sugrupuoti ir pristatomi šioje skaidrumo ataskaitoje.

Audito atlikimo metu taip pat vadovautasi LR politinių partijų įstatymo, LR korupcijos prevencijos įstatymo, LR viešųjų ir privačiųjų interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo, LR specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymo Nr. 2-170 „Dėl valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“ nuostatomis, o taip pat LR specialiųjų tyrimų tarnybos 2014 m. liepos 21 d. rašto Nr. 4-01-4192 „Dėl informacijos apie viešojo sektoriaus srityse nustatytas aktualias su korupcija susijusias problemas ir korupcijos rizikos veiksnius“ bei LR Vyriausiosios rinkimų komisijos 2016 m. sausio 8 d. rašto Nr.2-23(1.5) „Dėl išvados dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo LR Vyriausioje rinkimų

komisijoje pateikimo“ teiginiais, tiek kiek jų turinys susijęs su politinių partijų veikla bei atitinka nagrinėjamą temą arba jų teiginiai gali būti taikomi kaip geros praktikos pavyzdžiai.

IV. DĖSTOMOJI DALIS

Skaidrumas – viena iš svarbiausių demokratinės politinės sistemos išlikimo prielaidų.

Skaidrumas, t.y. politikos tikslų, formulavimo ir įgyvendinimo aiškumas. Kaip teigiama teoriniuose šaltiniuose skaidrumas susijęs su atviru informacijos apie valdžios politinę ir ekonominę veiklą ir sprendimus teikimu. Atskaitomybė apima valstybinę atskaitomybę už sprendimus ir veiksmus žmonėms ir renkamoms institucijoms. Skaidrumas ir atskaitomybė yra tarpusavyje susiję. Skaidrumas leidžia piliečiams matyti valdžios, politinių partijų struktūras, funkcijas, politinius tikslus ir finansinius planus bei praėjusių periodų ataskaitas. Skaidrumo siekimo pagrindinis tikslas yra priversti politinių partijų narių, valdžios institucijų darbuotojus būti atsakingus už priimamus sprendimus ir atliekamus veiksmus. Taigi atskaitomybė yra pareiga atsiskaityti už atsakomybės suteikimą. Kitas *atskaitomybės* sąvokos aspektas yra jautrumas, t. y. politinė partija, valdžia privalo reaguoti į visuomenės poreikius ir keliamus reikalavimus. Taigi atskaitomybę sudaro 3 elementai:

- skaidrumas, kuris reiškia pareigą atsiskaityti nariams, rinkėjams bei prižiūrinčiai institucijai (šiuo atveju atsiskaityti VRK už politinei partijai skirtas valstybės finansavimo sumas);
- jautrumas, kuris reiškia reagavimą į aplinką, jos pokyčius, korupcijos pasireiškimo rizikos atsiradimą;
- paklusnumas, kuris reiškia pareigą laikytis standartų, taisyklių ir nurodymų, kuriuos nustato įstatymai, politinės partijos įstatai bei kiti dokumentai.

Labai svarbu atkreipti dėmesį į bendrą visos valstybės skaidrumo kontekstą. Lietuvos visuomenę sukaustęs valdymas pažymomis kuria gąsdinimo ir bauginimo atmosferą. Veiklos skaidrumas, gyventojų įtraukimas ir viešųjų paslaugų kokybė galimi tik radikaliai keičiant moralinį visuomenės veidą. Kol kalbame tik apie tai, kad „visi vagys...“, kalbame apie nieką ir taip skandiname asmeninę atsakomybę. Tokia politika niekaip nedera su konstituciniu atsakingo valstybės valdymo principu. Korupcija yra ne tik piktnaudžiavimas tarnyba ar nepotizmas, bet ir politinės galios naudojimas metant įtarimo šešėlį ir dezinformuojant visuomenę. Skaidrumo trūkumas gali lemti neigiamas politines ir ekonomines pasekmes.

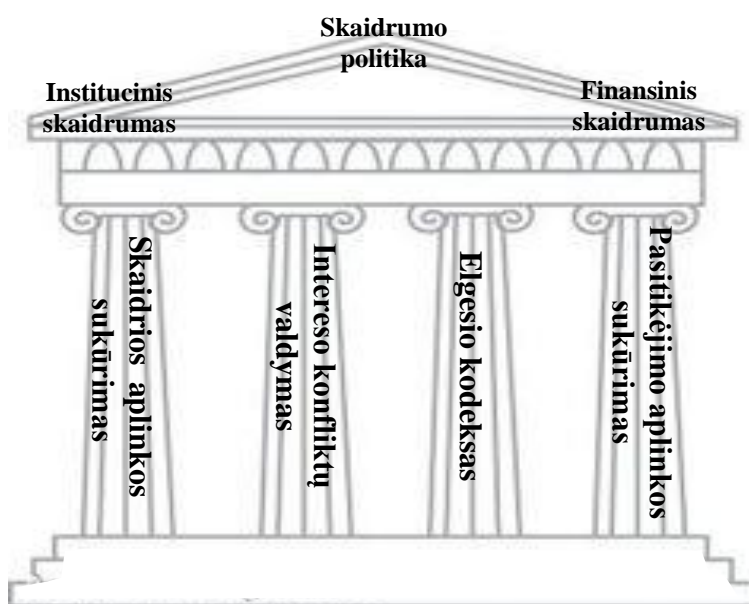
Politinės partijos vykdomų procesų skaidrumas turėtų apimti keletą aspektų ir dimensijų. Skaidrumui:

- būtina teikti visiems valdžios lygiams patikimą informaciją apie valdžios fiskalinės politikos tikslus ir prognozes;
- būtini valdžios veiksmų detalizuoti duomenys ir informacija, apimanti išsamų biudžeto dokumentų, kuriuose yra tiksliai klasifikuotos visų valdymo lygių sąskaitos ir įvertinta pusiau finansinė veikla už valdžios ribų, skelbimą;
- būtini elgesio aspektai, apimantys reglamentuotą renkamų ir skiriamų pareigūnų elgesį, teisę prašyti informacijos, viešųjų pirkimų ir įdarbinimo į valstybės tarnybą praktiką.

Liberalų sąjūdžio Skaidrumo standartas sukurtas siekiant užtikrinti atvirų duomenų principu paremtą skaidrią ir atvirą partijos bei sąžiningą jos narių veiklą. Liberalų sąjūdis, kaip nuosekliai liberalias vertybes atstovaujanti šalies partija, savo veiklą grindžia viešuoju interesu – Lietuvos žmonių ir valstybės naudai. Jo taikymas turėtų įtvirtinti partijos veiklos organizavimo skaidrumo ir atskaitomybės principus, numatyti konkrečius partijos viešųjų asmenų įsipareigojimus jų darbinėje veikloje bei nustatyti partijos narių ir jos viešų asmenų profesinio elgesio normas.

Standartas reglamentuoja šiuos pamatinius skaidrumo elementus:

- Skaidrios aplinkos sukūrimas;
- Intereso konfliktų valdymas;
- Elgesio kodeksas;
- Pasitikėjimo aplinkos sukūrimas;

Ir turėtų užtikrinti skaidrumo politiką, institucinį skaidrumą bei finansinį skaidrumą.

Skaidrumo politikos⁸ įgyvendinimą taip pat galima susieti su Politinės partijos vidaus kontrolės sistemos veikimu. Politinės partijos vidaus kontrolė gali būti

⁸ Kai kuriuose šaltiniuose įvardijama kaip sąžiningumo politika.

apibrėžiama kaip procesas, kurį vykdo Politinės partijos Taryba, Valdyba, komitetai, komisijos, darbuotojai, skirtas pagrįstai užtikrinti toliau išvardytų kategorijų tikslų įgyvendinimą:

- efektyvumo ir veiksmingumo.
- finansinės atskaitomybės patikimumo.
- taikomų įstatymų ir norminių aktų laikymosi.

IV.1. SKAIDRUMO POLITIKA

Politinės partijos vidaus kontrolė, kaip skatinanti skaidrumo politikos ir strategijos įgyvendinimą, gali būti suvokiama kaip visuma priemonių, procedūrų, rašytų, nerašytų taisyklių, elgesio normų, principų, kurie veikdami visi kartu užtikrina, kad politinės partijos veikla atitiks teisės aktų reikalavimus, nustatyti tikslai bus pasiekti optimaliausiu materialinių, finansinių, intelektualinių išteklių panaudojimo santykiu, turimi resursai bus naudojami taupiai, efektyviai, racionaliai. Vidaus kontrolę sudaro penki tarpusavyje susiję elementai. Jie nustatomi pagal tai, kaip Politinės partijos vadovybė vadovauja veiklai, ir yra integruoti į valdymo procesą. Minėti elementai yra šie:

- *Kontrolės aplinka* – kontrolės aplinka nustato organizacijos / Politinės partijos “toną”, turėdama įtakos jos narių bei darbuotojų kontrolės suvokimui. Tai pagrindas visiems kitiems vidaus kontrolės elementams, užtikrinantis discipliną ir struktūrą. Kontrolės aplinkos veiksniai apima vientisumą, etines vertybes, Politinės partijos vadovybės filosofiją ir veiklos stilių;

Faktą, kad 2016 m. birželio 11 d. Politinės partijos IX suvažiavime buvo patvirtintas, pakankamai unikalus tarp Lietuvos politinių partijų, dokumentas LR liberalų sąjūdžio Skaidrumo standartas, vertiname **itin palankiai**. Tai, kad buvo išreikštas pritariamasis požiūris skirti daugiau dėmesio skaidrumui, kad tokiam požiūriui buvo pritarta aukščiausiu lygiu (patvirtinta suvažiavime), tai, kad skaidrumas buvo apibūdintas per jo elementų veikimo sinergiją, tai, kad standartuose buvo išskirtos pagrindinės etinės vertybės bei paskatinta jas puoselėti galėtų indikuoti stiprios kontrolės aplinkos faktą.

Teigiama, kad vidaus kontrolę sudarantys elementai iš esmės yra lygiaverčiai ir vienodai svarbūs, o bet kurio iš jo kitimas gali keisti kitus elementus ir atitinkamai vidaus kontrolę ją stiprindamas ar silpnindamas. Taigi, bet kurio žemiau aprašyto elemento kitimas, netinkamas ar nepakankamas veikimas gali silpninti skaidrumo aplinką, tapti netinkamos veiklos ar

korupcijos pasireiškimo priežastimi. Tačiau vis tik pripažįstama, kad kontrolės aplinka yra pamatinis elementas – nuo šio elemento kokybės priklauso visos kontrolės sistemos veikimas. Štai kodėl taip svarbu, kad politinėje partijoje buvo suformuoti, patvirtinti ir paskelbti skaidrumo principai.

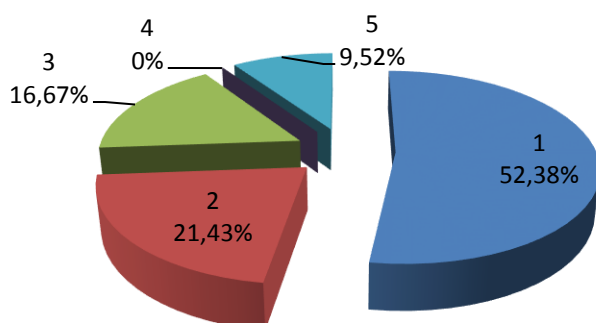
Kita vertus standarto (šiuo atveju – Skaidrumo standarto) formalizavimas, nesiimant aktyvios jau patvirtintų priemonių įgyvendinimo veiklos, neanalizuojant veikimo rezultatų, nereaguojant į Politinės partijos veikimo aplinkos pokyčius, neperžiūrint, pagal poreikį neatnaujinant Skaidrumo standarto turinio, pats savaime jokios pridedamosios vertės nesukuria.

Standartas, bendrąja prasme, turėtų būti suprantamas kaip nustatyta norma ar pavyzdys, ar nustatyto mato / pavyzdžio siekimo gairės. Standartas taip pat gali būti suprantamas kaip sutarimu parengtas dokumentas nustatantis bendram naudojimui tinkančius bendruosius principus ar charakteristikas ir kuris skirtas įvesti optimalią tvarką tam tikroje srityje. Nekvestionuojant tikrai taisytinų tam tikrų patvirtinto skaidrumo standarto teiginių, vis tik negalėtumėme sutikti su kai kurių, apklausoje dalyvavusių Politinės partijos narių, darbuotojų išsakytomis mintimis, kad standartai turi teikti aiškius metodinius nurodymus, taisyklės skaidrumo principų įgyvendinimui. Esame linkę teigti, kad Skaidrumo standartų įgyvendinimo priemonėms (metodinėms rekomendacijoms ar pan.) parengti turėtų būti sudaryta iniciatyvių Politinės partijos narių darbo grupė, kuri nuosekliai rengtų tokius dokumentus, teiktų Etikos ir skaidrumo komisijai vertinimui bei teiktų tvirtinti Valdybai. Tokios darbo grupės sukūrimo, veiklos koordinavimo iniciatyvos teisė turėtų būti pavesta Etikos ir skaidrumo komisijai. Kaip alternatyvą, galima bei tikslinga svarstyti pasiūlymą aplamai tokias funkcijas pavesti Etikos ir skaidrumo komisijai. Toks siūlymas grindžiamas tuo, kad parengtuose naujuose Politinės partijos įstatuose, be kitų pakeitimų, pasiūlyta praplėsti iki tol veikusio Etikos komisijos pavadinimą papildant skaidrumo sąvoka (Etikos ir skaidrumo komisija) ir atitinkamai praplėsti funkcijas. Kadangi minėtos komisijos darbo reglamentas parengtas ir patvirtintas 2006 metais, manytina, kad pats laikas jį peržiūrėti ir atnaujinti.

Mes atkreipėme dėmesį į apklausos metu respondentų išsakytą pritarimą (52,38 proc.) sprendimui parengti Skaidrumo standartus. Tačiau tuo pačiu atkreipiame dėmesį tai, kad daugiau nei penktadalis respondentų (20,43 proc.) tai sieja ne su skaidrumo užtikrinimo tikslu, bet su savireklama. Deja, daugiau nei penktadalis (26,19 proc.) respondentų Skaidrumo standarto parengimą ir pavirtinimą vertino negatyviai ar neturėjo nuomonės šiuo klausimu. Kita vertus reikėtų pacituoti vieno iš pasisakiusiojo nuomonę (žr. 1 priedą) - „...kas daro nusikaltimus, jie tai puikiausiai žino ir skaidrumo standartai tai nepakeis. Ir jei žmogus moralės

neturi prieš savo žmones ir valstybę, ji galima sukontroliuoti tik kontrolės mechanizmas, kuriame atsitiktinai pasirinkti asmenys būtų tikrinami nuo apačios iki viršaus...“

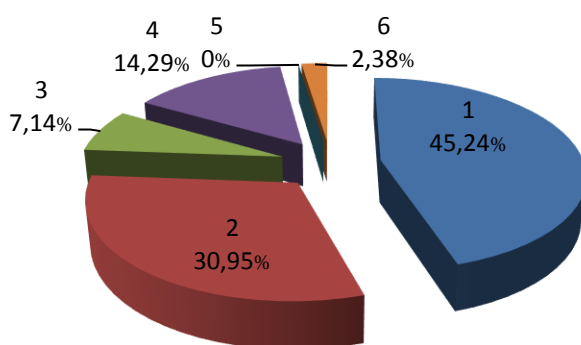
Ar pritariate idėjai parengti ir patvirtinti Skaidrumo standartus?

1. Taip, tai užtikrins Partijos skaidrumą ir išreikš palaikymą kovai prieš korupciją
2. Taip, tai puiki savireklamos priemonė
3. Neturiu nuomonės
4. Ne, tai tik suvaržys Partijos einamąją veiklą
5. Ne, tai tik biurokratinė priemonė, kuri neveiks ir yra nereikalinga

Nebuvo vieningi respondentai ir pasisakydami ar Skaidrumo standartai visiškai vienodai turi būti taikomi visiems – dėl standartų taikymo visuotinumui ir lygiateisiškumo palaikymą išreiškė 45,24 proc. respondentų.

Ar viešai prieinami Skaidrumo standartai turi būti vienodai taikytini visiems Partijos nariams?

1. Taip, visiems Partijos nariams ir darbuotojams
2. Taip, visiems Partijos nariams, darbuotojams, partneriams, tiekėjams ir kt. trečiosioms šalims
3. Ne - skirtingos teisės ir pareigos skirtingiems nariams
4. Ne - skaidrumo standartai turi būti skirti tik Partijos vadovybei ir išrinktiesiems nariams (Seimo nariams, europarlamentarams ir pan.)

5. Neturiu nuomonės
6. Taip, visiems Partijos nariams ir darbuotojams, o partijos lyderiai ir kiti vieši asmenys, sau turi taikyti dar aukštesnius standartus

Pastebėjimas:

Faktas, kad 2016 m. birželio 11 d. Politinės partijos IX suvažiavime buvo patvirtintas, LR liberalų sąjūdžio Skaidrumo standartas, vertiname **itin palankiai**. Tuo buvo išreikštas Partijos vadovybės pritariamasis požiūris skirti daugiau dėmesio skaidrumui bei tas požiūris buvo visuotinai iškomunikuotas.

Tačiau skaidrumo politikos formalizavimas, nesiimant aktyvios jau patvirtintų priemonių įgyvendinimo veiklos, neanalizuojant veikimo rezultatų, nereaguojant į Politinės partijos veikimo aplinkos pokyčius, neperžiūrint ir neatnaujinant Skaidrumo standarto turinio, pats savaime jokios pridėamosios vertės nesukuria.

Skaidrumo standartai – tai gairių ir principų rinkinys. Jų įgyvendinimui turėtų / galėtų būti parengtos ir patvirtintos priemonės - metodinės rekomendacijos, nurodymai, taisyklės ar pan.

Rekomendacijos:

- 1) Sudaryti iniciatyvių Politinės partijos narių nuolat veikiančią darbo grupę, kuriai pavesti:
 - Rengti, teikti derinti Etikos ir skaidrumo komitetui bei tvirtinti Valdybai metodines rekomendacijas, nurodymus, taisykles ar pan. dėl Skaidrumo standartų įgyvendinimo;
 - Periodiškai, bet ne rečiau kaip prieš kiekvieną eilinį suvažiavimą peržiūrėti, derinti su Etikos ir skaidrumo komitetu bei teikti tvirtinti pasiūlymus dėl Skaidrumo standartų turinio keitimo, eliminuojant pasiūlymo atšaukti Skaidrumo standartų galiojimo galimybę.
- 2) Tokios darbo grupės sukūrimo, veiklos koordinavimo iniciatyvos teisė turėtų būti pavesta Etikos ir skaidrumo komisijai.

arba

- 3) Įvertinus tai, kad parengtuose naujuose Politinės partijos įstatuose, be kitų pakeitimų, pasiūlyta praplėsti iki tol veikusio Etikos komisijos pavadinimą papildant skaidrumo sąvoka (Etikos ir skaidrumo komisija) ir atitinkamai praplėsti funkcijas, pirmojoje rekomendacijoje nurodytas funkcijas priskirti etikos ir skaidrumo komisijos kompetencijai, atitinkamai koreguojant komisijos veiklą nusakantį reglamentą.
- 4) Net, nepritarius trečiajai rekomendacijai peržiūrėti ir atnaujinti Etikos ir skaidrumo komisijos darbo reglamentą.

Pastebėjimas:

Kontrolės aplinkos suvokimą ir jos tinkama veikimą taip pat užtikrina žmonės, nagrinėjamu atveju politinės partijos nariai bei darbuotojai. Asmenys, kurių santykiai su Politine partija kaip organizacija, reglamentuojami ir darbo sutartimis yra Sekretoriato darbuotojai. Jų struktūros skaidrumas, įgyvendinamų funkcijų efektyvumas, disciplina ir pozityvumas užtikrina pagrindo kitiems vidaus kontrolės elementams aplamai bei skaidrumo politikos ir strategijos įgyvendinimui atskirai stabilumą.

Rekomendacija:

- 5) Siekiant užtikrinti Sekretoriato darbuotojų veiklos stabilumą ir tęstinumą bei mažinti kadro kaitą, siūlome apsvarstyti galimybę parengti darbuotojų skatinimo ir motyvavimo sistemą, neišskiriant ir neliečiamo kapitalo fondo suformavimą ar ilgalaikių išmokų planų sistemos sukūrimą ir įdiegimą.

Pastebėjimas:

Kontrolės aplinkos veiksniai apima vientisumą, etines vertybes, Politinės partijos vadovybės filosofiją ir veiklos stilių. Mes atkreipėme dėmesį į tai, kad didžiąją dalį Skaidrumo standarto sudaro Elgesio kodekso nuostatos: sąžiningumas ir padarumas, nešališkumas, teisingumas, nesavanaudiškumas. Turime pažymėti, kad elgesio kodekso kūrimas tėra tik pirmas žingsnis etiškos veiklos linkme. Neatmetant tokio kodekso reikalingumo mūsų nuomonė dėl jų nuostatų vietos yra atsargi.

Rekomendacija:

6) Apsvarstyti galimybę išskirti Elgesio kodekso nuostatas į atskirą dokumentą – Etikos kodeksą, jį teikti tvirtinti Valdybai ir paskelbti kaip privalomo taikymo visiems partijos nariams dokumentą.

- *Rizikos vertinimas* – kiekvienas veikiantis subjektas, nepriklausomai nuo jo juridinio statuso, dydžio, veiklos tikslų nuolat susiduria su įvairia išorinių ir vidinių šaltinių rizika, kurią būtina įvertinti. Rizikos vertinimo prielaida yra įvairiais lygiais susijusių ir vienas kitą tarpusavyje atitinkančių tikslų nustatymas. Rizikos vertinimas yra atitinkamos tikslų įgyvendinimo rizikos nustatymas ir analizė, sudaranti pagrindą nustatyti, kaip rizika turėtų būti valdoma. Kadangi ekonominės, įstatymų laikymosi, vykdomų operacijų ir kitos sąlygos ir toliau keisis, reikia taikyti mechanizmus, skirtus nustatyti ir įvertinti specialiai pokyčių rizikai.

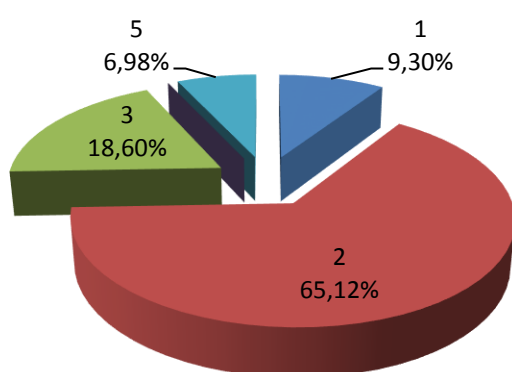
Politinė partija, dar prieš rengdama Skaidrumo standartus, kuriais nusistatė savo skaidrumo politiką ir strategiją turėjo atlikti jos veiklą lemiančių išorės ir vidaus veiksmų analizę ir nuspręsti, kiek ir kokių priemonių, siekdama partijos skaidrumo, atvirumo ir atskaitingumo, ji turėtų taikyti. Šio audito atlikimo metu, dėl audito laiko ribojimo, mes neturėjome galimybės įsitikinti, kad tai buvo atlikta. Tačiau, įvertinus tai, kad bet kurį subjektą supanti aplinka nuolat keičiasi dėl vidinių ir išorinių veiksmų įtakos ir tai atitinkamai keičia – didina ar mažina riziką, tikslinga periodiškai rengti rizikos vertinimo žemėlapius. Tokiame dokumente (nepriklausomai kaip jis bus pavadintas) turėtų būti nurodytos nauji rizikos elementai ir pasiūlytos galimos priemonės rizikos eliminavimui arba sumažinimui iki priimtino lygio. Pradžiai, kaip alternatyvą, Politinei partijai siūlytina rengti korupcijos pasireiškimo žemėlapių ir antikorupcinį planą. Ateityje tikslinga svarstyti siūlymą, periodiškai atlikti politinės partijos veiklos, apimant ir skaidrumo audito sritį, auditą. Auditą atliekantiems asmenims pavesti atlikti kontrolės aplinkos, rizikos vertinimo pokyčių analizę ir parengti siūlymus dėl kontrolės veiklos tobulinimo.

Savo nuomone, dėl korupcijos pasireiškimo žemėlapio ir antikorupcinio plano sudarymo grindžiame ir tuo, kad sociologinių tyrimų duomenys jau kelinti metai iš eilės atskleidžia, kad Lietuvos gyventojai vis dar nepasitiki įstatymų leidžiamąja, vykdomąja valdžia ir partijomis. 2012 m. įsigalioję politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo pakeitimai turėję padėti politinėms partijoms išvengti priklausomybės nuo rėmėjų, sumažinti išlaidas rinkimams ir mažinti politinės reklamos poveikį berods atvėrė „Pandoros skrynįą“.

Teigiama, kad politinės partijos ėmė ieškoti kitokių tiesioginių ir netiesioginių finansavimo šaltinių, svertų paveikti rinkėjams ir panašiai. Riba tarp teisėtos ir neteisėtos veiklos šiame kontekste tapo itin trapi. Kaip niekad aštriai kilo klausimas, kaip atskirti korupciją, kaip ją eliminuoti ar valdyti, kas yra artimi asmenys, kas yra kyšis, dovana, prekyba poveikiu.

Beveik absoliučiai vieningai (viso 93,02 proc.) respondentai išsakė pritarimą, kad reikia mokyti skaidrumo, etiško elgesio, korupcijos atpažinimo ir vengimo.

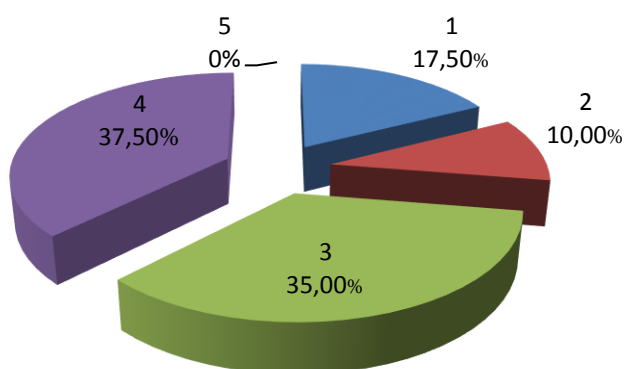
Ar manote, kad Partijos narius reikia mokyti skaidrumo, etiško elgesio, korupcijos atpažinimo ir vengimo?

1. Taip, tokie mokymai turi būti privalomi visų Partijos narių atžvilgiu
2. Taip, tokie mokymai rekomenduotini visų Partijos narių atžvilgiu
3. Taip, tokie mokymai privalomi Partijos vadovybei bei rinkimų kandidatams
4. Tokie gali būti privalomi tiems nariams kurie įtariami skaidrumo, etiško elgesio pažeidimo ar korupcinių veiksmų pasireiškimu
5. Ne, jokie mokymai neužtikrins skaidrumo, etiško, antikorupcinio elgesio

Tam būtų tikslinga parengti ir paskelbti mokymo programą dėl kovos prieš korupciją. Auditorių nuomone, šiuo metu organizuojami (kai kuriais atvejais jau įvykę) mokymai šiomis temomis turėtų tapti įprasta praktika.

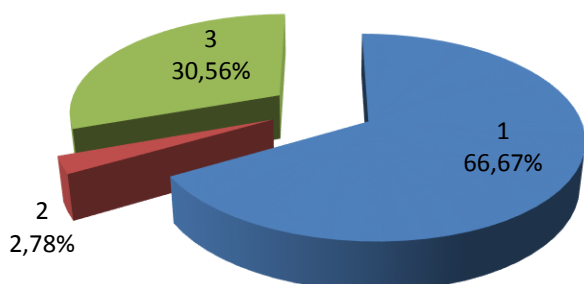
**Ar Partija viešai skelbia apie mokymo programą dėl kovos prieš korupciją
(ar Jums tokia programa žinoma)?**

1. Taip, mokymo programa paskelbta. Aš ją žinau
2. Taip, mokymo programa paskelbta, bet aš jos nežinau (nesusipažinau su jos turiniu)
3. Kažką apie tai girdėjau, bet dar neturėjau laiko šios informacijos panagrinėti
4. Nieko apie tai nežinau
5. Nieko apie tai nežinau ir man tai neįdomu

Nors 66,67 proc. apklaustųjų atsakė, kad jiems yra žinoma tvarka galimų/negalimų dovanų, vaišingumo ir kelionės išlaidų, interesų konflikto vengimo, o 30,56 proc. teigė, kad ją (tvarką) vertina kaip perteklinę ir skatinančią nepagrįstą paranoją, vis tik auditoriai mano, kad būtų tikslinga svarstyti siūlymą, aukščiau minėtų mokymų medžiagos pagrindu Partijos nariams dėl įvairių priežasčių negalintiems dalyvauti tokiuose mokymuose parengti nedidelės apimties mokomąją priemonę, kurioje vaizdžiai pateikti pagrindines sąvokas (skaidrumas, etiškas elgesys, interesų konfliktas, korupcija, korupcijos atpažinimas ir pan.), pristatyti pagrindines antikorpines priemones, korupcijos atpažinimo, interesų konfliktų grėsmės klausimyną (-us).

Ar Jums žinoma tvarka galimų/negalimų dovanų, vaišingumo ir kelionės išlaidų, interesų konflikto vengimo?

1. Taip
2. Taip, bet ją (tvarką) vertinu kaip perteklinę ir skatinančią nepagrįstą paranoją
3. Ne

- *Kontrolės veikla* – Kontrolė yra politika ir procedūros, kurios padeda užtikrinti Politinės partijos vadovybės nurodymų, tame tarpe ir susijusių su skaidrumo politikos ir strategijos įgyvendinimu, vykdymą. Jos padeda užtikrinti, kad būtų taikomos būtinos priemonės, susijusios su politinės partijos tikslų įgyvendinimo rizika. Kontrolė vykdoma visoje organizacijoje, visuose lygiuose ir funkcijose. Ji apima įvairią veiklą, tokią kaip patvirtinimai, leidimai, patikrinimai, suderinimai, pasiekimų peržiūrėjimas, pareigų pasiskirstymas ir pan.

Kontrolės veikla turi būti suprantamas kaip atsakas į rizikos vertinimo metu indikuotus vidinius ir išorinius aplinkos pokyčius darančius įtaką rizikos padidėjimui / sumažėjimui. Tai turėtų tapti nuolatinio proceso, susijusiu tiek su politikų, procedūrų, kurios galėtų užtikrinti skaidrumo politikos ir strategijos veikimą, kūrimu, įdiegimu, veikimo rezultatų peržiūra bei viešinimu. Nuolatinį veikimą galėtų užtikrinti atsakingų asmenų už Politinės partijos skaidrumo strategijos aplamai bei atskirų jos priemonių įgyvendinimą paskyrimas.

Pastebėjimas:

Viena iš silpnesnių skaidrumo politikos įgyvendinimo aspektų siejama su rizika, kad rengiant skaidrumo politikos principus (tikėtina) nebuvo skirtas pakankamas dėmesys rizikos vertinimo ir kontrolės veiklos elementams ir jų tarpusavio ryšio nustatymui. Mes neradome patvirtinimų, kad buvo atlikta išsami Politinės partijos veiklą lemiančių išorės ir vidaus veiksmų analizė ir taip nuspręsta, kiek ir kokių priemonių, siekiant partijos skaidrumo, atvirumo ir atskaitingumo, ji turėtų taikyti.

Mes pasigedome įrodymų, kad, kaip atsakas į rizikos vertinimą, sukurta ir įdiegta visuma Politinės partijos veiklą (išskyrus partijos įstatus ir dalinai Tarybos ir Valdybos darbo reglamentus) reglamentuojančių procedūrų, kurios padeda užtikrinti Politinės partijos vadovybės nurodymų, tame tarpe ir susijusių su skaidrumo politikos ir strategijos įgyvendinimu, vykdymą. Didžioji dalis mums pateiktų dokumentų (2006, 2009, 2011 metų), kuriais reglamentuojami atskirų politinės partijos valdymo organų, komisijų, kitų darinių veiklą turėtų būti nedelsiant peržiūrėti ir atnaujinti, kad ir tam, kad atitiktų faktiškai įgyvendinamas funkcijas. Tuo pačiu būtina peržiūrėti bendrąją politiką įvertinant tam tikrų darinių (ir pirmiausiai tai siejama su komitetais) veiklos efektyvumą ir veiksmingumą – gal būti verta priimti esminius pokyčius įtakojančius sprendimus, arba atgaivinti (suaktyvinti) jų veiklą, arba visai atsisakyti jų veikimo.

Rekomendacijos:

7) Pradžiai, kaip alternatyvą rizikos vertinimo priemonei siūlome parengti korupcijos pasireiškimo žemėlapi ir antikorupcinį planą. Jį derinti su Etikos ir skaidrumo komitetu, Valdyba ir teikti tvirtinti Tarybai. Antikorupciniame plane ne tik numatyti konkrečias antikorupcines priemones, bet ir paskirti už kiekvienos priemonės vykdymą atsakingą asmenį.

Kaip alternatyvų pasiūlymą, apsvarstyti poreikį ir galimybę parengti antikorupcinės aplinkos atmitinę, kurioje pateikti pagrindines sąvokas (kyšis, dovana, interesų konfliktas, nulinė dovanų politika ir pan.), atvejų analizės pavyzdžius susijusius su tam tikrų rizikos situacijų prevenciniu atpažinimu.

8) Svarstyti siūlymą, periodiškai (kas 2 – 3 metus) atlikti Politinės partijos veiklos, apimant ir skaidrumo audito sritį, auditą. Auditą atliksiantiems asmenims pavesti atlikti kontrolės aplinkos, rizikos vertinimo pokyčių analizę ir parengti siūlymus dėl kontrolės veiklos tobulinimo.

9) Sudaryti Politinės partijos (tame tarpe visų organų, skyrių, komisijų, komitetų, sekretoriato) veiklą reglamentuojančių dokumentų registrą, kuriame nurodyti dokumento numerį, taikymą (kam skirtas), reglamentavimo sritį (ką reguliuoja), patvirtinimo datą bei dokumentą tvirtinusį organą ar asmenį. Tuo pagrindu sudaryti tokių dokumentų (dalinai išskyrus įstatus) turinio peržiūrėjimo ir turinio atnaujinimo planą, jame išskiriant bei nurodant iki kada turi būti parengtas dokumento projektas, su kuriais organais (ar asmenimis) turi būti derintas turinys, kada ir kam turi būti teikiamas tvirtinti, kas (tame tarpe nurodant ir personalinę atsakomybę) atsakingas už dokumento turinio atnaujinimą.

10) Siekiant politinės partijos narius mokyti skaidrumo, etiško elgesio, korupcijos atpažinimo ir vengimo, parengti ir patvirtinti mokymo programą apimančią minėtus elementus. Nustatyti prievolę tokiuose mokymuose per pastaruosius trejus metus sudalyvauti Politinės partijos Vadovybę (taip kaip ši sąvoka apibūdinama šioje ataskaitoje). Naujai paskirtas / išrinktas Vadovybės narys mokymuose turi sudalyvauti per metus nuo jo paskyrimo / išrinkimo.

11) Svarstyti siūlymą, Partijos nariams dėl įvairių priežasčių negalintiems dalyvauti tokiuose mokymuose, parengti nedidelės apimties mokomąją priemonę, kurioje vaizdžiai pateikti pagrindines sąvokas (skaidrumas, etiškas elgesys, interesų konfliktas, korupcija, korupcijos atpažinimas ir pan.), pristatyti pagrindines

antikorupcines priemonės, korupcijos atpažinimo, interesų konfliktų grėsmės klausimyną (-us).

- *Informacija ir ryšiai* – svarbi informacija turi būti nustatoma, gaunama ir perduodama tokią formą ir tokiu laiku, kurie leistų Politinės partijos nariams (neiškiriant ir vadovybės) tinkamai suprasti ir vykdyti savo į(si)pareigojimus. Informavimas turėtų apimti ne tik viduje generuojamus duomenis, bet taip pat informaciją apie išorinius įvykius, veiklos rūšis ir sąlygas, kurių reikia politinės partijos sprendimams priimti. Efektyvus informacijos perdavimas taip pat turi būti užtikrinamas ir plačiąja prasme, visos Politinės partijos lygiu. Politinės partijos Vadovybė turi aiškiai ir savalaikiai informuoti visus narius bei darbuotojus apie priimtus sprendimus. Savo ruožtu Visi Politinės partijos nariai bei darbuotojai turi turėti informacijos perdavimo į viršų priemonės ir aktyviai jomis naudotis - savalaikiai informuoti Vadovybę apie į(si)pareigojimų vykdymą, vidinių ir išorinių veiksnių pasikeitimus ar jų pasikeitimo rizikos atsiradimą. Informacija taip pat turi būti efektyviai perduodama išorinėms šalims, tokioms kaip rinkėjai, tiekėjai, įstatymų vykdymą kontroliuojantys asmenys, žiniasklaidai ir panašiai. Taigi informacija ir ryšiai turi apimti ir vidinę ir išorinę komunikaciją.

LR politinių partijų įstatymo 15 str. nustato politinių partijų teisę nekliudomai raštu, žodžiu ar kitais būdais skleisti informaciją apie savo veiklą, propaguoti politinės partijos idėjas, tikslus ir programą. Politinės partijos, kaip nustatyta minėto įstatymo 18 str. turi teisę palaikyti ryšius su kitų valstybių politinėmis partijomis, tarptautinėmis ir kitokiomis organizacijomis

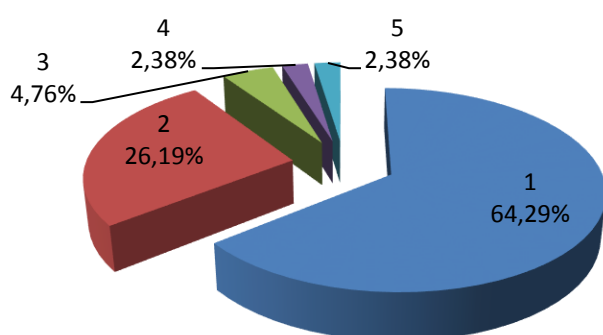
Šio audito atlikimo metu mes įsitikinome, kad šio audito objektas – Skaidrumo standartai yra paskelbti Politinės partijos interneto svetainėje (atskira rubrika – Skaidrumas <http://www.liberalai.lt/content/uploads/2016/06/Skaidrumo-standarto-projektas-galutinis-1.pdf>). Vis tik, iki audito procedūrų atlikimo pabaigos vis dar nesame įsitikinę, kad tai būtų tie standartai, kurie buvo patvirtinti 2016 m. birželio 11 d. Politinės partijos IX suvažiavime. Savo abejones grindžiame tuo, kad:

- audito atlikimo metu, skirtingais laikotarpiais buvo pateikta bei mes patys radome du, savo turiniu panašius, bet šiek tiek besiskiriančius standartus;
- Iki šiol politinės partijos svetainėje teikiamas dokumentas atžymėtas žyma Projektas;

- audito procedūrų atlikimo metu, Politinės partijos suvažiavimo vykusio 2016 m. birželio 11 d. protokolas nebuvo iki galo suformuotas – prie jo nebuvo pateikti priedai, o tame tarpe ir Skaidrumo standartas, kuriam buvo pritarta ir jis buvo patvirtintas.

Paminėtą riziką mes išvelgiame ir nagrinėdami respondentų atsakymus – 64,29 proc. respondentų atsakė, kad Skaidrumo standartus yra perskaitę. Kitų respondentų susipažinimas su skaidrumo standartų turiniu yra fragmentiškas (tiek kiek jie buvo pristatyti suvažiavimo metu, tiek kiek apie juos informavo kolegos), o taip pat dalis respondentų pripažino, kad su standartų turiniu nesusipažino arba tik žino, kad tokie egzistuoja.

Ar esate susipažinęs su Skaidrumo standartų turiniu?

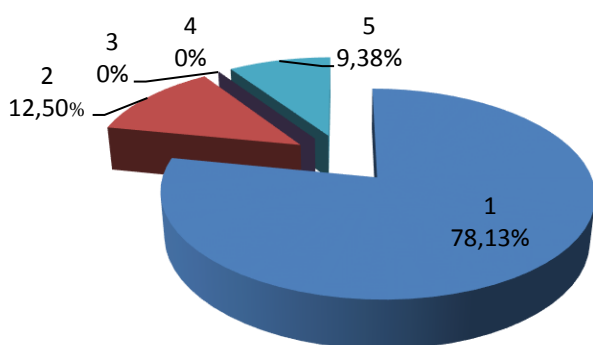
1. Taip, juos esu perskaitęs
2. Jo turinys man yra žinomas tiek kiek jis buvo pristatytas suvažiavimo metu
3. Taip, apie tai mane informavo (pvz. kolegos)
4. Ne
5. Žinau, kad tokie standartai yra bet dar nespėjau perskaityti

Mes atkreipėme dėmesį į tai, kad Politinės partijos organų sprendimai (protokolai) rengiami nesavalaikiai. Drįstame teigti, kad tai tampa masiniu reiškiniu – mes neradome dalies Tarybos bei Valdybos protokolų, nors po įvykusių posėdžių praėjo daugiau nei 30 d. (pavieniais atvejais vėlavimas ilgesnis nei 6 mėn.). Gal būti rengiami, bet mes negalime to nei patvirtinti, nei paneigti, nes Partijos sekretoriato tokie dokumentai (ar jų, bent jau elektroninės kopijos) nėra vieningai kaupiami ir saugomi. Mes negalėjome įsitikinti kaip užtikrinamas komunikavimas „iš viršaus į apačią“ apie priimtus Politinės partijos organų sprendimus. Nesame įsitikinę, kad vidinė komunikacija apie kontrolės veiklą – t.y. priimtas politikas ir procedūros, kurios padeda užtikrinti Politinės partijos vadovybės nurodymų, tame tarpe ir susijusių su skaidrumo politikos ir strategijos įgyvendinimu, yra pakankama.

Apklausoje metu respondentai 78,13 proc. dauguma pritarė nuomonei, kad turi būti viešinama informacija apie Partijos suvažiavimų, komitetų, komisijų balsavimus bei priimtus

sprendimus. Atskirai išreikšta konservatyvesnė nuomonė, kad reikia viešinti sprendimus, neviešinant balsavimo rezultatų, apklausos rezultatų nekeitė.

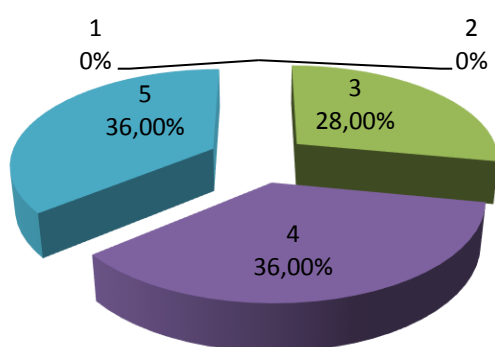
Ar pritariate nuomonei, kad turi būti viešinama informacija apie Partijos suvažiavimų, komitetų, komisijų balsavimus, priimtus sprendimus?

1. Taip
2. Tik Partijos suvažiavimų balsavimai ir sprendimai
3. Taip, bet viešinti tik sprendimus. Balsavimų neviešinti
4. Ne, tai nieko gero neduos
5. Neturiu nuomonės

Manome, kad šios informacijos viešinimas prisidės prie skaidrumo politikos įgyvendinimo. Mes neginčijame kai kurių respondentų, apklausos ir pokalbiu metu išsakytų minčių ir pasiūlymų viešinti (tik) dalį priimtų sprendimų. Pavyzdžiui, atsakymai į klausimą *ar turėtų būti skelbiama informacija apie pasitvirtinusius potencialius skaidrumo, etiško elgesio pažeidimus ar korupcijos pasireiškimus bei pritaikytas priemones* pasiskirstė – vis tik dėl vienos aplinkybės visi respondentai sutiko beveik vieningai – tokia informacija turi būti viešinama. Nuomonės pasiskirstė dėl to kokia apimtimi ir kodėl tai turi būti daroma ir ar turi būti išsaugomas lygybės principas. Vis tik manome, kad bendras pritarimas dėl informacijos viešinimo turi būti priimtas.

Ar manote, kad turėtų būti skelbiama informacija apie pasitvirtinusių potencialius skaidrumo, etiško elgesio pažeidimus ar korupcijos pasireiškimus bei pritaikytas priemones?

1. Ne. Jokiu būdu. Tai gali pakenkti Partijos įvaizdžiui
2. Ne. Taip būtų pažeistas tokių asmenų privatumas
3. Taip. Tai parodytų, kad mes atviri
4. Taip. Tai būtų puiki prevencinė priemonė
5. Skirtingi atvejai gali pareikalauti skirtingų sprendimų

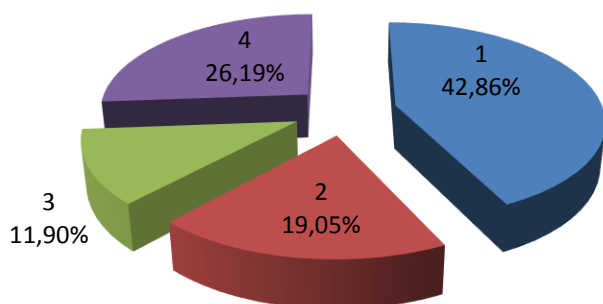
Vienas iš Skaidrumo standarte įvardintų politikos elementų - pasitikėjimo aplinkos sukūrimas. Kaip nustatyta standartais korupcijos bei galimo viešo ir privataus interesų derinimo taisyklių pažeidimų prevencija yra kiekvieno partijos nario atsakomybė. Vis tik toliau tekste pasitikėjimo aplinkos apimtis praplečiama ir nurodoma, kad pranešimai gali būti teikiami ir pastebėjus ar įtarus neetišką ar galimai neskaidrų kolegą elgesį. Tuomet partijos narys yra raginamas nedelsiant apie tai informuoti partijos pasitikėjimo kanalais.

Už asmens atsakingo už pasitikėjimo ir informacinių kanalų priežiūrą, informacijos gavimą ir tvarkymą, informavimą apie gautos informacijos svarstymo eigą turėtų būti atsakingas politinės partijos Etikos (Etikos ir skaidrumo) komisijos pirmininkas. Šis asmuo turėtų užtikrinti, kad būtų išsaugomas objektyvumas, pranešančių asmenų pateikiami faktai ir įrodymai būtų analizuojami nuosekliai ir objektyviai. Mes neradome patikimų įrodymų, kad toks asmuo yra paskirtas, o audito metu mums nurodyto asmens veiklą, vykdant nurodytas funkcijas, mes vertiname konservatyviai. Kita vertus, reikia pripažinti, kad iki šiol nėra parengtas ir Valdybos patvirtintas (arba tai mums nebuvo pateikta audito atlikimo metu) dokumentas, kuriuo būtų patvirtinta tvarka, kuri numatytų konkrečius veiksmus ir galimo tokių pranešimų tyrimo eigą, bei numatyti atvejus, kada partijos atstovas privalo kreiptis į teisėsaugos institucijas. Nėra ir Etikos (Etikos ir skaidrumo) komisijos tvarkos kaip turi būti apdorojama (nagrinėjama) politinės partijos Skaidrumo telefonine linija pateikta informacija.

Todėl mus tik iš dalies nustebino, kad 42,86 proc. respondentų be abejonių patvirtino, kad jiems žinoma apie pranešimo kanalus, kuriais galima naudotis Partijoje, norint saugiai ir konfidencialiai pranešti apie potencialius skaidrumo, etiško elgesio pažeidimus ar korupcijos

pasireiškimus, o dar 19,05 proc. patvirtino, kažką apie tai girdėję. 11,90 proc. respondentų patvirtinę, kad žino apie tokius kanalus vis tik nurodė kai tai „nerimta / nepatikima“.

**Ar Jums žinoma apie pranešimo kanalus, kuriais galima naudotis Partijoje,
norint saugiai ir konfidencialiai pranešti apie potencialius skaidrumo,
etiško elgesio pažeidimus ar korupcijos pasireiškimus?**

1. Taip
2. Taip, kažką girdėjau
3. Taip, bet manau, kad tai nerimta / nepatikima
4. Ne

Audito atlikimo metu buvo įvertintas viešai teikiamos informacijos - išorinės komunikacijos lygis. Mes manome, kad informacija (išskyrus aukščiau nurodytus faktus) pakankamai efektyviai perduodama išorinėms šalims, tokioms kaip rinkėjai, tiekėjai, įstatymų vykdymą kontroliuojantys asmenys, žiniasklaidai ir panašiai. Įvairiais komunikacijos kanalais skelbiama visuomenei aktuali informacija apie Politinės partijos veiklą, patvirtintą programą, informacija apie pagrindinius politikos uždavinius ir jų vykdymą, politikos įgyvendinimo priemonės bei bendrai apie padėtį. Kiekvienais metais Partija taip pat skelbia finansinę ataskaitą kartu su auditoriaus išvada. Rengiami ir skaitomi pranešimai apie tai, kaip partija įgyvendina pagrindinius savo tikslus ir vykdo funkcijas. Leidžiamas bei platinamas elektroninis leidinys bei vykdomos kitos išorinės komunikacijos priemonės. Manome, kad veiksmingas informavimas ne tik didina pasitikėjimą, bet ir suteikia visuomenei reikalingų žinių, tai savo ruožtu lemia partijos funkcionavimo patikimumą.

Aktyviai teikiama informacija apie Partijos veiklą nukreiptą į pagrindinių tikslų įgyvendinimą (naujienų rubrika). Taip pat viešai teikiama pagrindinė informacija apie partijos vadovybę, nors ir nepilna apimtimi arba senoka pagal tvirtinimo datą ir turinio aktualumą, teikiama informacija ir apie vidinį administravimą. Vis tik šios informacijos gausa būdinga tik pagrindiniam Politinės partijos informacijos sklaidos kanalui. Teritorinių skyrių e. puslapiai nėra aktyviai eksploatuojami, o aktyvus (t.y. visose rubrikose pateikta pagrindinė, aktuali, skyrių apibūdinanti informacija) puslapis yra labiau retenybė nei įprasta praktika. Dažnas

reiškiny, kad skyrių informacija apsiriboja skyriaus narių ir / ar skyriaus pirmininko bendromis ar asmeninėmis fotografijomis, o kituose puslapiuose teikiama nuoroda, kad *informacija ruošama* (detaliai 2 priedas).

Pastebėjimas:

Audito atlikimo metu mes neradome pakankamų tinkamų audito įrodymų patvirtinančių tą faktą, kad vidinė komunikacija Politinės partijos viduje yra pakankama. Mes nekvestionuojame, kad bet kuris aktyvus politinės partijos narys turi galimybę gauti ir tikriausiai jam bus suteikta visa rūpima informacija. Vis tik manome, kad šiuo metu vidinės komunikacijos lygis Politinėje partijoje „iš viršaus į apačią“ ir „iš apačios į viršų“ turėtų būti vertinamas kaip nepakankamas.

Nors Skaidrumo standartuose pasitikėjimo aplinkos kūrimas yra įvardintas kaip vienas iš keturių (pagrindinių) skaidrumo politikos elementų, manome, kad Skaidrumo telefono numerio paskelbimas, nesant konkrečios tvarkos (procedūrų): kas turi registruoti tokius pranešimus, kur registruoti, kam perduoti informaciją, kokių nuoseklumu, terminu, kaip gauta informacija (be jokio pradinio informacijos priėmėjo subjektyvaus vertinimo - patikima / nepatikima / rinta / nerimta ar pan. pateikta informacija) nagrinėtina iki informacijos nagrinėjimo ciklo pabaigos fiksavimo, tikrai neužtikrina pasitikėjimo aplinkos kūrimo prielaidų.

Nors taip nustatyta Skaidrumo standartais mes pasigedome viešinimo informacijos apie Seimo liberalų frakcijos narių balsavimus, pateiktus įstatymų projektus bei jų pagrindimą.

Nors Skaidrumo standartuose nustatyta, kad kiekvienas partijos skyrius užtikrintu, kad su šiuo standartu būtų supažindintas kiekvienas esamas ar naujas priimtas narys, mes neradome įrodymų patvirtinančių supažindinimo faktą.

Išorinio komunikavimo lygį politinėje partijoje įvertinome kaip pakankamai optimalų. Vis tik tokia nuomonė priskirtina Politinės partijos pagrindinei informacijai, informacijai apie didžiausių skyrių veiklą. Kitų teritorinių skyrių teikiamos informacijos kiekis yra labai minimalus, nors ir išlaikyta pakankamai vienoda informacijos teikimo kultūra.

Rekomendacijos:

- 12) Paskirti asmenis (nurodant pagrindines ir pavaduojančias personalijas) atsakingus už Politinės partijos organų susirinkimų, sprendimų protokolavimą, nustatyti protingai

trumpą terminą, per kurį turi būti parengti, suderinti ir paskelbti (jei tam bus pritarta) susirinkimų protokolai ar sprendimai. Pavyzdžiui, suvažiavimo protokolas turi būti parengtas per 14 k.d., tarybos, valdybos – per 10 k.d., komisijų – per 7 k.d., komitetų per 3 k.d.

- 13) Apsvarstyti pasiūlymą rengti viešų asmenų – partijos narių susitikimų su įvairiomis interesų grupėmis ataskaitas.
- 14) Pritarti pasiūlymus viešai skelbti Politinės partijos organų sprendimus (pasirinktus / atrinktus sprendimus), nustatant už tai atsakingus asmenis nei paskelbimo tvarką bei terminus.
- 15) Pritarti siūlymui viešai skelbti Etikos ir skaidrumo komisijos (nuasmenintus) sprendimus, nustatant už tai atsakingus asmenis, skelbimo tvarką bei terminus.
- 16) Įpareigoti Etikos ir skaidrumo komisiją, iki spalio 1 d. parengti ir patvirtinti informacijos teikiamos Skaidrumo telefonu nagrinėjimo tvarką bei paskirti už tai atsakingą asmenį. Iki tvarkos paskelbimo už tokios informacijos registravimą, kaupimą paskirti atsakingu Etikos ir skaidrumo komisijos pirmininką.
- 17) Įpareigoti Etikos ir skaidrumo komisiją (ar kitus atsakingus asmenis) parengti ir pateikti Valdybai tvirtinti tvarką, kuri numatytų konkrečius veiksmus ir galimo tokių pranešimų tyrimo eigą, bei numatyti atvejus, kada partijos atstovas privalo kreiptis į teisėsaugos institucijas.
- 18) Apsvarstyti pasiūlymą kiekviename politinės partijos skyriuje paskirti asmenį atsakingą už operatyvios informacijos apie skyriaus veiklą teikimą ir užtikrinti, kad skyrius reprezentuojanti informacija būtų išsami.
- 19) Įpareigoti Sekretariatą užtikrinti, kad informacija apie Seimo liberalų frakcijos narių pateiktus įstatymų projektus bei narių balsavimus būtų periodiškai teikiama bei atnaujinama ne rečiau kaip kartą per mėnesį.
- 20) Apsvarstyti pasiūlymą e. svetainėje, greta paskelbto Seimo liberalų frakcijos narių pateikto įstatymų projekto, nurodyti informaciją kaip gyventojai gali dalyvauti teikiant savo pasiūlymus, svarstymus, pastebėjimus dėl projekto turinio.
- 21) Apsvarstyti galimybę koreguoti prašymo tapti partijos nariu formą, joje eliminuojant kandidato įsipareigojimų tinkamai įgyvendinti partijos tikslus dalį, o vietoje to parengti (ir) atskirą dokumentą (pareiškimą ar deklaraciją), kurią pretendentas pasirašydamas, įsipareigoja tinkamai įgyvendinti partijos tikslus, laikytis skaidrumo standartų ir Etikos kodekso (jei jis bus parengtas kaip atskiras dokumentas) nuostatų.

22) Apsvarstyti poreikį ir galimybę įpareigoti (rekomenduoti) 18 rekomendacijoje minimą pareiškimą ar deklaraciją pasirašyti ir esamiems partijos nariams. Šios rekomendacijos įgyvendinimo užtikrinimą pavesti Politinės partijos skyriams.

* *Monitoringas* – vidaus kontrolės sistemos turi būti reguliuojamos – tai procesas, kurio metu laikui bėgant vertinama sistemos veiklos rezultatų kokybė. Tai pasiekama vykdant nuolatinę monitoringo veiklą, atliekant atskirus vertinimus arba derinant šiuos abu variantus. Monitoringas apima nuolatinę valdymo ir priežiūros veiklą bei kitus veiksmus, kuriuos atlieka Politinės partijos Vadovybė, paskirti asmenys, darbuotojai, vykdydami jiems priskirtas funkcijas. Atskirų vertinimų apimtis ir dažnumas priklauso visų pirma nuo rizikos įvertinimo ir nuolatinių reguliavimo procedūrų efektyvumo. Informacija apie vidaus kontrolės, o taip pat skaidrumo politikos įgyvendinimo trūkumus, korupcijos pasireiškimo rizikas turėtų būti perduodama “aukštyn”, pranešant Vadovybei apie rimtas problemas.

Šio audito atlikimo metu mes radome minimalų kiekį informacijos patvirtinančios monitoringo veikimo faktą. Manome, kad šis procesas galėtų būti užtikrintas nustatant visuotiną atskaitingumo ir viešumo už vykdomą veiklą reikalavimą.

Pastebėjimas:

Audito atlikimo metu mes radome minimalų kiekį informacijos patvirtinančios monitoringo veikimo faktą. Iki šiol Politinėje partijoje nėra nusistovėjusi vieninga tvarka priimant valinius sprendimus paskirti asmenį (asmenų grupes) atsakingus už sprendimo vykdymą, nenurodomi privalomi ar rekomenduojami sprendimo įgyvendinimo terminai. Todėl ne retas reiškinys kai priimti sprendimai tiesiog ignoruojami. Pavyzdys, sprendimo dėl pasitikėjimo aplinkos sukūrimo bei veikimo vykdymas.

Atskirus vertinimus dėl monitoringo (stebėsenos) elemento realizavimo galėtų užtikrinti ir jau anksčiau teiktas pasiūlymas (6 rekomendacija) periodiškai atlikti Politinės partijos veiklos, apimant ir skaidrumo audito sritį, auditą.

Nėra nustatyta tvarka kaip informacija apie vidaus kontrolės, o taip pat skaidrumo politikos įgyvendinimo trūkumus, korupcijos pasireiškimo rizikas turėtų būti perduodama “aukštyn”.

Rekomendacijos:

- 23) Formuojant valinius Politinės partijos Vadovybės sprendimus nurodyti konkrečią įgyvendinimo priemonę, atsakingą už jos vykdymą asmenį (asmenų grupę), nustatyti įgyvendinimo ir atsiskaitymo už įgyvendinimą (esant poreikiui) terminus ir būdus.
- 24) Apsvarstyti pasiūlymą nustatyti prievolę Politinės partijos organams, neišskiriant ir partijos skyrių, komisijų, komitetų prievolę, periodiškai (kas metus - kas dvejus metus) atsiskaityti už savo veiklą. Tokios apsvarstytos ataskaitos (esant poreikiui, ir sprendimai dėl jų) galėtų būti skelbiami viešai.

Visi aukščiau minėti elementai yra tarpusavyje susiję ir sudaro integruotą sistemą, dinamiškai reaguojančią į kintančias sąlygas, užtikrinančią vidaus kontrolės sistemos, o atitinkamai ir skaidrumo politikos įgyvendinimą. Tačiau tuo pačiu būtina pažymėti, kad bet kokia vidinė kontrolė, o taip pat ir skaidrumo politika, tam kad būtų veiksminga, turi būti vykdoma nuosekliai per visą periodą ir nereikalauti didelių išlaidų.

Rekomendacijos:

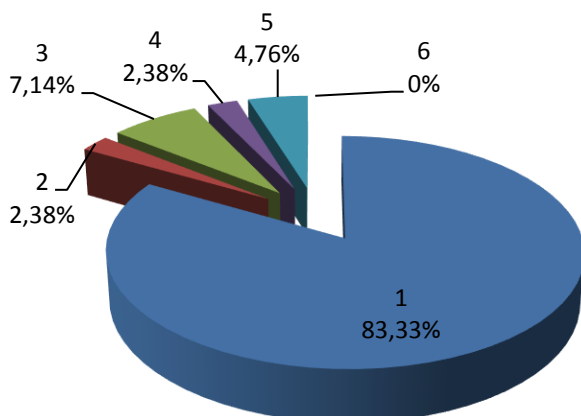
- 25) Apsvarstyti pasiūlymą paskirti už Politinės partijos skaidrumo standartų ar atskirų jų nuostatų įgyvendinimą atsakingus asmenis.
- 26) Nuolat rengti ir viešinti ataskaitas ar atskirą informaciją apie savo veiklą įgyvendinant politinės partijos skaidrumo strategiją.

IV.2. ORGANIZACINIS SKAIDRUMAS

Vienas iš svarbių skaidrumo politikos ir strategijos įgyvendinimą užtikrinančių elementų yra organizacinis skaidrumas. Politinė partija veikia pagal savo įstatus (patvirtinti 2015 m. spalio 24 d.), kurie yra pagrindinis, partijos steigimo dokumentas. Audito atlikimo metu mums pateiktuose įstatuose nustatyti Politinės partijos veiklos tikslai; narystės pagrindai, valdymo organų struktūra jų teisės, pareigos, atskaitomybė ir kiti svarbūs, LR politinių partijų įstatymu reglamentuoti dalykai. Audito atlikimo metu respondentai beveik vieningai (83,33 proc.) tvirtino, kad yra susipažinę su Politinės partijos įstatais. Vis tik, kas dešimtas respondentas pareiškė, kad „kai stojau į Partiją, pasirašiau, kad susipažinau“ arba „žinau kur jie

yra. Kai reikės – perskaitysiu“. Tik 4,76 proc. teigė žinantis, kad yra parengti (*bet dar nepatvirtinti*⁹) nauji įstatatai, bet jų dar neperskaitė ir perskaitys kai patvirtins.

Ar Jūs susipažinote su Partijos įstatatais?

1. Taip, juos perskaičiau
2. Taip, man detaliam apie tai papasakojo
3. Žinau kur jie yra. Kai reikės - perskaitysiu
4. Taip, kai stojau į Partiją, pasirašiau, kad susipažinau
5. Žinau, kad yra nauji įstatatai, bet jų dar neperskaičiau. Perskaitysiu kai užregistruos
6. Ne

Įstatuose nurodyta, kad partijoje veikia šie organai: suvažiavimas, taryba, valdyba, pirmininkų sueiga, Partijos pirmininkas, Etikos ir skaidrumo komisija, kontrolės komisija, programos priežiūros taryba, Partijos sekretoriatas.

Partijos organizacinė struktūra grindžiama teritoriniu principu, kuriuo remiantis politinės partijos nariai jungiasi į padalinius – LR teritorijos administracinių vienetų arba rinkimų apygardų bei apylinkių teritorijose veikiančius skyrius ir poskyrius. Lietuvoje veikia 60 skyrių ir 6 užsienyje. Politinės partijos Tarybos 2011 m. gruodžio 10 d. sprendimu, siekiant sudaryti sąlygas Partijos skyrių veiklos regioniniam koordinavimui ir atstovavimui buvo nutarta suskirstyti skyrius į dešimt regionų. Tuo pačiu patvirtinus „Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio regionų veiklos koordinavimo ir atstovavimo tvarką“ buvo nuspręsta, kad kiekvieno regiono veiklos koordinavimas realizuojamas per regiono koordinacinę tarybą, o regiono koordinatorius taip pat yra ir regiono atstovas politinės partijos Valdyboje.

Audito atlikimo metu atkreiptas dėmesys į tai, kad jau minėtu sprendimu iš Vilniaus regiono išskirtas dar vienas, vienuoliktas subregionas – Vilniaus miesto. Nustatyta, kad šis regionas turi turėti koordinacinę Valdybą¹⁰. Tačiau koks Vilniaus miesto koordinacinės Valdybos ir Vilniaus regiono koordinacinės tarybos ryšis, funkcijos, pavaldumas,

⁹ Pastaba auditorių.

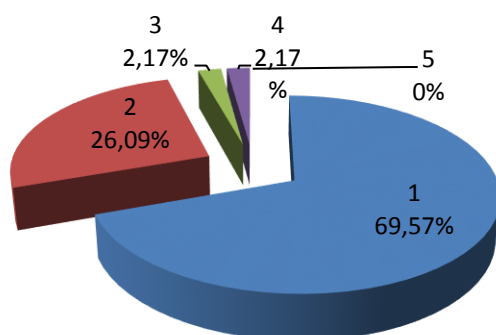
¹⁰ Ją turi sudaryti Antakalnio, Fabijoniškių, Justiniškių, Karoliniškių, Lazdynų, Naujamiesčio, Naujosios Vilnios, senamiesčio, Šešknės ir Žirmūnų skyrių atstovai.

atskaitingumas taip ir lieka neaišku – audito atlikimo metu pateikta, jau minėta regionų veiklos koordinavimo ir atstovavimo tvarka nustato tik koordinacinių Tarybų veiklos principus ir tvarką. Audito atlikimo metu, taip pat atkreiptas dėmesys į tai, kad naujieji, pateikti registruoti partijos įstatai tiesiogiai nenumato tokių darinių kaip regionai veikimo principų. Naujųjų įstatų 45 p. redakcija numato (nors ir nedraudžia) pasirinktinę galimybę, esant poreikiui dalį įstatuose įtvirtintų teisių ir pareigų perduoti skyrių veiklą koordinuojančiai institucijai, tiek tai būtina siekiant užtikrinti efektyvią Politinės partijos veiklą savivaldybėje. Vis tik reikėtų pažymėti, kad įstatai skyrių veikimą sieja su savivaldybėmis, jų teritorija, bet ne su administraciniais regionais. Šio audito atlikimo metu mes neradome jokių viešai teikiamų duomenų apie tokių regionų bei koordinacinių Tarybų veiklą.

Nors įstatais įvardinti tokie organai kaip Programos priežiūros taryba, pirmininkų sueiga, detalesnės informacijos apie jų veiklą nebuvo rasta. Auditoriai taip pat buvo informuoti, kad yra sudaryta, bet kol kas nefunkcionaliai ir Partijos kontrolės komisija.

Reikia pripažinti, kad Politinė partija teikia ganėtinai netolygų kiekį viešos informacijos apie Politinės partijos organus. Teikiama pakankama informacija apie Valdybą, nurodomi partijos nariai – savivaldybių merai, vicemerai, nurodomi Seimo nariai, buvę ir esami europarlamentarai, komitetų sudėtys, Sekretoriato sudėtis, tačiau pasigendama informacijos apie komisijas, Pirmininkų sueigą, Programos priežiūros tarybą, jų ir pan. Atitinkamai identifikuoti jų tarpusavio ryšius, funkcijas, pavaldymą, atskaitingumą galima tik išsamiai susipažinus su Politinės partijos įstatais. Tačiau 69,57 proc. respondentų patvirtino, kad jiems Politinės partijos struktūra aiški, dar 26,09 proc. teigė, kad ji aprašyta (pavaizduota) internetiniame puslapyje, nors kaip pastebėjo auditoriai ši informacija tikrai neapima visos Politinės partijos struktūros.

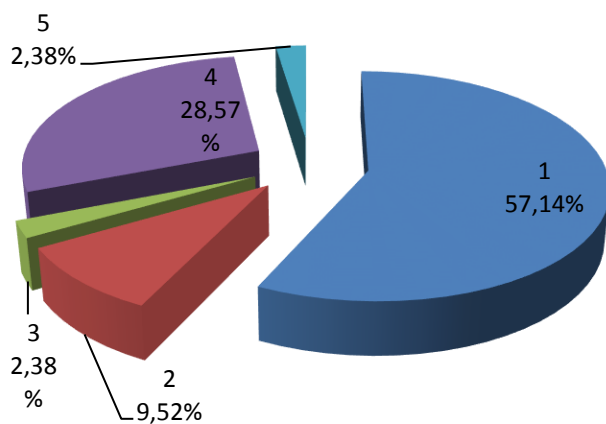
Ar Jums aiški Partijos struktūra?

1. Taip, ji aprašyta įstatuose
2. Taip, ji aprašyta (atvaizduota) Partijos internetiniame puslapyje
3. Žinau kas Partijos lyderiai ir man to užtenka
4. Ji aprašyta įstatuose, bet man ji nėra labai aiški
5. Neturiu nuomonės

Vis tik vėlesniuose klausimuose kiek mažesnis respondentų skaičius (57,14 proc.) teigė, kad jiems aiškus partijos narių pavaldumas ir atskaitingumas, o tvirtinimą, kad tai aprašyta (atvaizduota) partijos internetiniame puslapyje (9,52 proc.) laikytumėme atmetiniu, nes tiesiogiai tokia informacija nėra nurodoma. Todėl teiginys, kad nors pavaldumas ir atskaitingumas aprašytas įstatuose, bet respondentams nėra labai aiškus (28,57 proc.) laikytinas grėsmingu.

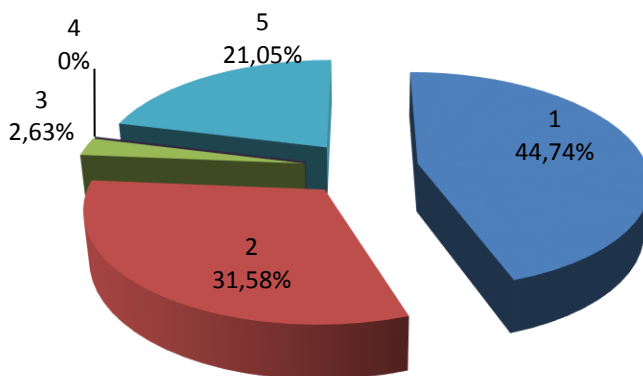
Ar Jums aiškus Partijos narių pavaldumas ir atskaitingumas?

1. Taip, tai aiškiai aprašyta įstatuose
2. Taip, tai aprašyta (atvaizduota) Partijos internetiniame puslapyje
3. Žinau kas Partijos lyderiai ir man to užtenka
4. Tai aprašyta įstatuose, bet man pavaldumas ir atskaitingumas nėra labai aiškus
5. Neturiu nuomonės

Aukščiau išsakyta auditorių nuomonė atitinka ir kontrolinio klausimo apie tai kiek gi Partijoje yra komitetų ir komisijų rezultatus. Dalis respondentų (44,74 proc.) pripažino, kad to nežino, kita dalis spėliojo ar bandė rasti labiausiai, jų nuomone, logiška atsakymą. Trečdalis (31,58 proc.) nuomonė į pateiktą atsakymą tikrai yra teisinga.

Ar Žinote kiek Partijoje yra Komitetų ir Komisijų?

1. Ne, nežinau
2. Taip. 15 komitetų ir 2 komisijos
3. Taip. 7 komitetai ir 2 komisijos
4. Taip. 4 komitetai ir 1 komisija
5. Komitetai ir komisijos kuriami pagal poreikį ir jų skaičius nuolat kinta

Pastebėjimas:

Įsitikinome, kad Politinės partijos veikia, narystės pagrindai, valdymo organų struktūra jų teisės, pareigos, atskaitomybė ir kiti svarbūs, LR politinių partijų įstatymu reglamentuoti dalykai, nustatyti Politinės partijos įstatais.

Audito atlikimo metu įsitikinome, kad yra parengti ir pateikti tvirtinimui naujieji įstatai.

Vis tik, mums nepavyko surinkti pakankamo kiekio patikimų ir tinkamų įrodymų, kad Politinės partijos faktinė struktūra atitinka reglamentuotai.

Rekomendacijos:

- 27) Siūlome apsvarstyti poreikį ir galimybę vizualizuoti Politinės partijos struktūrą.
- 28) Siūlome įpareigoti visus Politinės partijos skyrius savo e. puslapiuose nurodyti skyriaus struktūrą, įvardinti skyrių pirmininkus, sekretorius, kontrolierius ar kontrolės komisijų sudėtį.
- 29) Siūlome apsvarstyti poreikį viešai paskelbti informaciją apie regioninius padalinius, regionų koordinacinių Tarybų sudėtį, jų vietą partijos struktūroje, nustatyti atskaitingumo reikalavimus.
- 30) Atnaujinti komisijų ir komitetų veiklą nustatančių pavyzdinių reglamentų turinį, įpareigojant komitetus ir komisijas atnaujinti ir pasitvirtinti naujus.

IV.3. FINANSINIS SKAIDRUMAS

Iš esmės, politinės partijos atlieka tarpininko vaidmenį tarp visuomenės ir valdžios, kadangi visuotinių, lygių, slaptų ir reguliarių rinkimų metu piliečiai išrenka savo atstovus, kurie išreiškia jų interesus valdžioje. Kad politinės partijos galėtų vykdyti visas savo funkcijas - dalyvautų rinkimuose, rungtųsi su oponentais rinkiminės kampanijos metu, galėtų sumokėti administracines partijos išlaidas – joms būtinas politinis finansavimas. Taigi, politinių partijų finansavimas yra kiekvienos demokratinės valstybės problema, nes visada egzistuoja rizika, kad į rinkiminiuosius fondus patenkančios lėšos gal būti ne visuomet yra teisėtos ir skaidrios. Politinio finansavimo skaidrumas yra vienas iš demokratizacijos proceso aspektų. Reikia pripažinti, kad Lietuvoje (kaip beje ir kitose Baltijos šalyse) demokratinis valdymas trunka dar tik antrąją dešimtį, dėl to politinio finansavimo skaidrumas yra vis dar evoliucionuojantis. Politinių partijų ir kampanijų finansavimą yra analizavę daug politologų. Anot M.Pinto-

Duschinsky (2002), politinis finansavimas yra būtinybė ir problema. Kiekviena demokratinė sistema turi reguliuoti pinigų pateikimo į politiką srautus sukurdamą kokybišką skaidraus politinio finansavimo sistemą.

Skaidrumas politiniame finansavime yra būtinas, kad nebūtų nusižengiama pagrindiniams demokratijos principams – jog visi žmonės lygūs. Kiekviena demokratinė sistema turi reguliuoti pinigų pateikimo į politiką, pinigų panaudojimo politinių partijų tikslams įgyvendinti srautus sukurdamą kokybišką skaidraus finansavimo sistemą (M. Pinto – Duschinsky, 2002).

LR politinių partijų įstatymo 19 str. pateiktas baigtinis politinių partijų finansavimo šaltinių sąrašas. Politinės partijos finansavimo šaltiniai yra tik:

- ✓ politinės partijos nario mokesčiai;
- ✓ valstybės biudžeto asignavimai;
- ✓ lėšos, politinės partijos gautos iš leidybos, spaudos ir atributikos platinimo, nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo, politinių bei kultūrinių renginių (paskaitų, parodų ir kitų) organizavimo ir kita veikla, iš kurios gautos lėšos gali būti naudojamos tik politinės partijos įstatuose nurodytiems politinės partijos veiklos tikslams;

- ✓ Lietuvos Respublikoje registruotų bankų arba kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje registruotų bankų padalinių, veikiančių Lietuvos Respublikoje, paskolos politinei partijai;

- ✓ palūkanos už banko sąskaitoje esančias lėšas;
- ✓ nuolatinio Lietuvos gyventojų savanoriškai skiriama vieno procento dydžio sumokėto metinio pajamų mokesčio dalis;

- ✓ politinės kampanijos laikotarpiu politinės partijos gaunamos turinčių teisę aukoti fizinių asmenų aukos šios politinės partijos politinei kampanijai finansuoti.

Finansuoti politines partijas kitomis, nenurodytomis lėšomis draudžiama.

Galima išskirti tokius neskaidraus finansavimo rizikos pasireiškimo tikimybės ar / ir finansinės rizikos skaidrumo politikos nesilaikymo (korupcijos žemėlapiu) laukus:

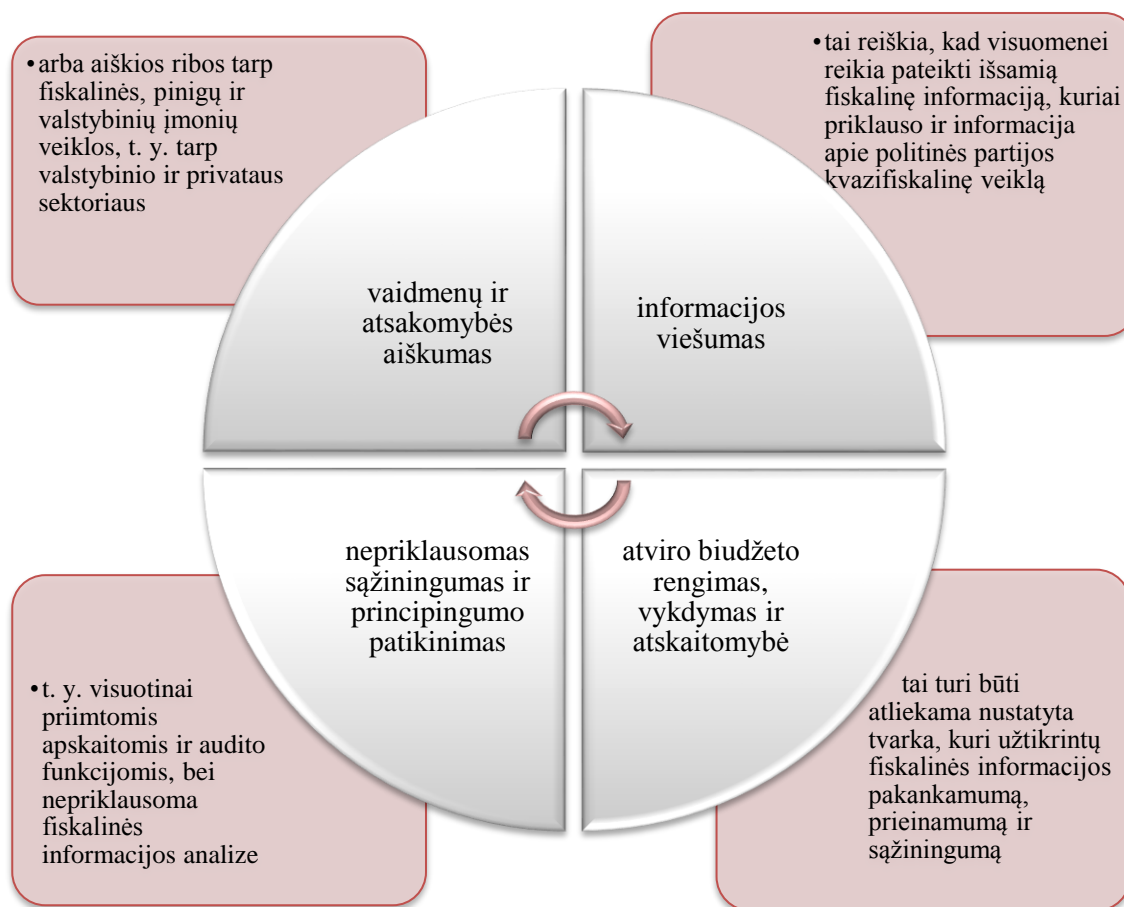
- politinių partijų finansavimas, pažeidžiantis esančius politinio finansavimo įstatymus. Neteisėtas aukojimas dažnai įvertinamas kaip skandalingas, nors ir nėra jokių patikimų žinių, kad aukotojai mainais gavo jam palankų atlygį (tiesioginę ar netiesioginę naudą);

- rinkiminei kampanijai ar partiniams tikslams naudojami finansai, kurie gauti iš neskaidriai, „nešvariai“ vykdyto sandorio;

- nesankcionuotas valstybinių resursų naudojimas savanaudiškiems politiniams tikslams;
- pinigų priėmimas su pažadu už paslaugą;
- balsų pirkimas (tame tarpe ir kai kandidatai rinkėjams dovanoja įvairias dovanas – nuo maisto iki pinigų);
- finansinės informacijos susijusios su partijos veikla nekaupimas, neregistravimas, neskelbimas ar neteisingas, ar nesavalaikis skelbimas.

Reikia pripažinti, kad politinę finansų korupciją įtakoja tokie veiksniai, kaip besaikis politinių frakcijų lenktyniavimas, nepakankamai stipri ekonominė šalies padėtis, lengvinanti balsų pirkimą – pardavimą, elektorato apatija bei mažas visuomeninis aktyvumas, silpna politinio finansavimo sferos kontrolė. Tačiau Politinė partija negalėtų laikytis neutralumo pozicijos – „mums tai negresia“, „visi taip daro“, „mums tai nebūdinga“, „mes ne tokie“. Kaip atsakas į finansavimo skaidrumo rizikos pasireiškimą turėtų būti sukurtos ir įdiegtos rizikos valdymo procedūros ir pirmiausiai išskiriant kaip prioritetinius atvirumo ir atskaitingumo principus.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Tarptautinis valiutos fondas priėmė Fiskalinio skaidrumo geros praktikos kodeksą – Principų deklaraciją. Kodeksas remiasi keturiais bendrais principais:

Išdėstytų teiginių galimiems oponentams galima išskirti ir pristatyti keturis pagrindinius finansinio skaidrumo privalumus:

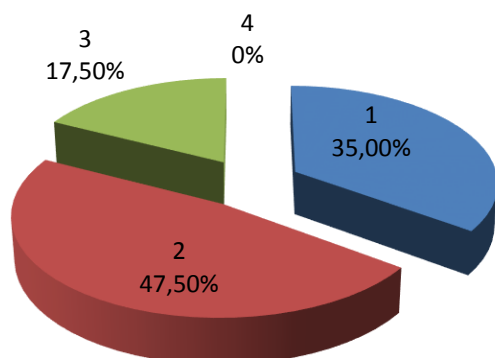
- ❖ **Veiksmingumas.** Finansinis skaidrumas skatina ne tik pasiekti pagrindinius politinės partijos, jos programų tikslus, bet ir padidina viešųjų išlaidų produktyvumą.
- ❖ **Išorinis drausminimas,** nes skaidrumas leidžia informacijos vartotojams (rinkėjams, VRK, kitoms politinėms partijoms ir t.t.) vertinti ir netiesiogiai drausminti politinę partiją, jos narius dėl jos (jų) vykdomos politikos. Tačiau specifinių tikslų, priemonių, veiksmų nustatymas, įvertinimas, pasirinkimo apsvaistymas gali būti uždaras, kad būtų išvengta pavyzdžiui, galingų ir aktyvių lobistinių grupių įtakos.
- ❖ **Korupcijos lygio mažinimas,** nes tik „iškėlimas į dienos šviesą“ gali sumažinti korupciją. Finansinį skaidrumą skatina didėjantis įsisaūmoninimas, kad korupcija yra pagrindinė gero valdymo ir augimo kliūtis daugelyje sričių.
- ❖ **Atskaitomybės skatinimas.** Finansinis skaidrumas suteikia rinkėjams informacijos, reikalingos vertinant politinės partijos, o taip pat ir valdžios veiklą, – taip išlaikoma valdžios atskaitomybė periodiniuose rinkimuose.

Už politinės partijos apskaitą atsakingas asmuo metams pasibaigus parengia politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinį. Kartu su politinės partijos finansinių ataskaitų rinkiniu parengiamas priedas – valstybės biudžeto asisaūvimų panaudojimo ataskaita. Politinės partijos finansinių ataskaitų rinkinys su šio įstatymo 23 straipsnio 2 dalyje nurodytu jo priedu ir auditoriaus ataskaita dėl pastebėtų faktų yra vieši.

Siekiant sukurti skaidrią aplinką, vadovaujantis Skaidrumo standartų nuostatomis Partijos sekretoriatas įsipareigojo ne rečiau kaip kartą per mėnesį savo internetiniame puslapyje skelbti partijos pajamas ir išlaidas. Mes turime pripažinti, kad šio įsipareigojimo sekretoriatas laikosi su išlygomis. Audito atlikimo metu politinės partijos e. puslapyje buvo pateikta informacija apie partijos pajamų ir išlaidų struktūrą ir dydžius. Ir tik pasibaigus audito procedūroms (2016 m. rugpjūčio 31 d.) buvo paskelbta informacija apie 2016 m. I pusmečio pajamas ir išlaidas. Suprasdami šio įsipareigojimo praktinio įgyvendinimo sunkumus, mes vis tik turime pripažinti, kad tai savarankiškas pačios partijos įsipareigojimas ir jei jo įgyvendinimas praktiškai mažai įmanomas reikia rasti būdus teikti tada ir tokią finansinę informaciją, kurią galima pateikti einamuoju metu.

Turime pastebėti, kad respondentų pasirinkimas ar reikia viešai skelbti informaciją apie pajamas ir išlaidas buvo kaip reta vieningas – niekas nepasirinko neigiamo atsakymo. Nuomonės pasiskirstė tik dėl tokios informacijos teikimo periodiškumo (ketvirtinis ar metinis) bei teikimo masto (finansinės ataskaitos, informacija apie mokesčius ir panašiai).

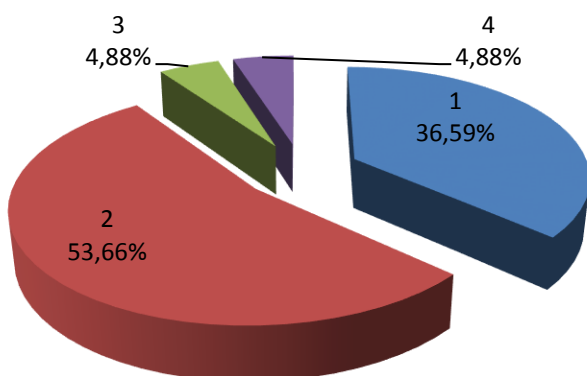
Ar Partija turėtų viešai skelbti informaciją apie savo pajamas ir išlaidas?

1. Taip. Tai turi būti atliekama periodiškai, kas ketvirtį
2. Taip. Kartą per metus turi būti skelbiamos finansinės ataskaitos, o kas ketvirtį informacija apie surinktus nario mokesčius ir aukas
3. Taip. Bet tik pajamų ir išlaidų informacija susijusi su rinkiminių kampanijų pajamomis ir išlaidomis
4. Ne. Tokios informacijos atskleidimas perteklinis

Atitinkamai didžioji dalis (90,25 proc.) respondentų pritarė tam, kad taip pat turėtų būti parengti ir paskelbti Politinės partijos biudžetai (metiniai ir / ar 3-5 m. trukmės).

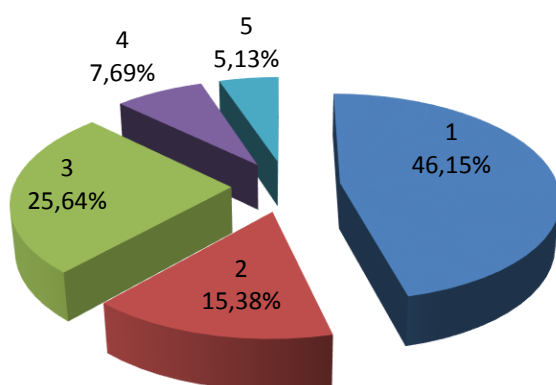
Ar Partija turėtų parengti ir paskelbti Partijos metų biudžetą ir perspektyvinį biudžetą (3-5 m. laikotarpiui)

1. Taip
2. Taip, bet tik metų biudžetą, einamiesiems metams
3. Ne
4. Neturiu nuomonės

Tačiau kai finansinio skaidrumo klausimai tapo labiau suasmeninti, respondentų nuomonių vienybė ėmė mažėti. 87,18 proc. apklaustųjų pritarė, kad turėtų būti skelbiamos partijos vadovybės turto ir pajamų deklaracijos, tačiau nuomonės išsiskyrė dėl to kurie konkretus asmenys turėtų tokias deklaracijas skelbti.

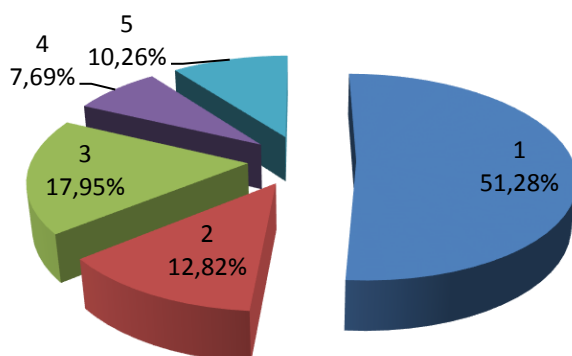
Ar Partija turėtų skelbti Partijos Vadovybės ir kandidatų turto ir pajamų deklaracijas?

1. Taip. Būtinai
2. Taip, bet tik Partijos Vadovybės
3. Taip, bet tik Partijos pirmininko, Seimo narių-Partijos narių ir Partijos narių dirbančių viešajame sektoriuje
4. Ne
5. Neturiu nuomonės

Dažniausia frazė, išgirstama, kai kalbama apie skaidrumo ir privatumo problematiką yra tokia: privačios asmens erdvės neliečiamumui iškilo grėsmė. Vis tik dabartiniu laiku, kai politikos procesai, politinių partijų, jos dalyvių veiksmai intensyviai aptarinėjami viešojoje erdvėje, turime konstatuoti, kad politikos procedūros įgyja naujų ypatumų, kurie gali ir skatinti demokratijos augimą ir tapti, jos nykimo priežastimi. Vis tik, auditorių nuomone, Politinėje partijoje aplamai bei jos nariams atskirai, siekiant išvengti interesų konfliktų rizikos bei užtikrinti skaidrumą ir pademonstruoti viešumą, tikslinga būtų atskleisti partijos narių esamas (gal ir buvusias) darbovietes. 82,05 proc. apklaustųjų pritarė, kad turėtų būti skelbiamos partijos vadovybės darbinės veiklos aprašymai. Bet nuomonės apie tai kurių asmenų darbinės veiklos duomenys turėtų būti atskleisti išsiskyrė.

**Ar Partija turėtų parengti ir paskelbti Partijos Vadovybės
(neišskiriant ir komitetų bei komisijų narių)
darbinės veiklos aprašymus (CV)?**

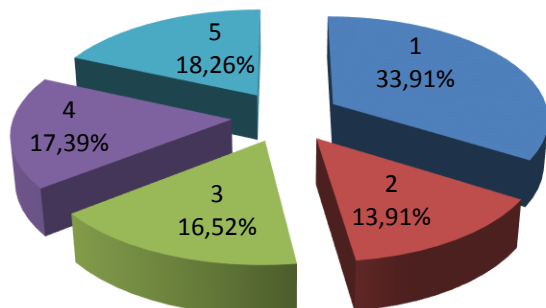

1. Taip, Vadovybės – privalomai, kitų narių – pagal pageidavimą
2. Taip, bet tik Partijos Vadovybės
3. Taip, bet tik Partijos pirmininko, Seimo narių-Partijos narių ir Partijos narių dirbančių viešajame sektoriuje
4. Ne
5. Neturiu nuomonės

Beje, kaip nustatyta skaidrumo standartais viešiesiems partijos asmenims rekomenduojama pildyti Valstybinės tarnybinės etikos komisijos patvirtintą dokumentą (forma ID00IP) – privačių interesų deklaracijos priedą, o jei partijos narys vadovauja ar valdo viešąsias įstaigas, institutus ar fondus, kurių veikla susijusi su partijos veikla, jis privalo tai deklaruoti savo privačių interesų deklaracijoje. Nekvestionuojant šio teiginio prasmės ir reikšmingumo užtikrinant Politinės partijos skaidrumo politikos ir strategijos įgyvendinimą, vis tik minėta imperatyvi priemonė realiai negali būti sukontroliuota politinės partijos, nes ne partija yra tokių deklaracijų teikimo adresatais.

Respondentams taip pat buvo suteikta galimybė pasirinkti keletą galimų atsakymų į klausimą kokia Politinės partijos informacija turėtų būti skelbiama viešai. Iš esmės respondentai mano, kad turėtų būti skelbiamos ir metinės finansinės ataskaitos, ir aukotojų sąrašai nurodant aukotojus ir sumas, ir narių mokesčių surinkimo ataskaitos, ir net biudžetų planai bei viešųjų pirkimų programos. Taigi, gali teigti, kad Politinės partijos nariai (apklausti respondentai) ne tik neginčija tokių duomenų atskleidimo naudingumo fakto (*tai užtikrins didesnę skaidrumą*), bet ir nemano, kad tokios informacijos atskleidimas pažeistų asmenų privatumą.

Kaip Jus manote, kokia finansinė informacija turėtų būti skelbiama viešai?

1. Metinės finansinės ataskaitos
2. Biudžetų planai
3. Viešųjų pirkimų programos
4. Narių mokesčių surinkimo ataskaitos
5. Aukotojų sąrašai nurodant aukotojus ir sumas

Atskiro klausimo ir aptarimo reikalautų viešųjų pirkimų organizavimas ir vykdymas Politinėje partijoje. Viešųjų pirkimų organizavimo patyrimą galima vertinti vadovaujantis dvejomis teorijomis:

- deontologinė etika reikalauja tobulo viešųjų pirkimo proceso, kuomet svarbūs tampa vienodo visų traktavimo, ne diskriminacijos, abipusės pagarbos principai. Vis tik didžiausias dėmesys skiriamas pačiam viešųjų pirkimų procesui, o ne jo galutiniam rezultatui;
- teleologinė etika siūlo orientuotis į prekės arba paslaugos ekonominį ir socialinį naudingumą, o procedūrinius dalykus ji linkusi traktuoti lanksčiau priklausomai nuo situacinių veiksnių.

Vis tik Lietuvos viešųjų pirkimų analizė parodė, kad pirkimų tikslu dažniausiai tampa ne efektyvumas, bet paties proceso skaidrumas. Ir nors toks tikslas atrodo logiškas atsižvelgiant į visuotinę kovą su korupcija ir siekiu garantuoti proceso skaidrumą, neretai dėl to kenčia ir pats procesas ir galutinis rezultatas.

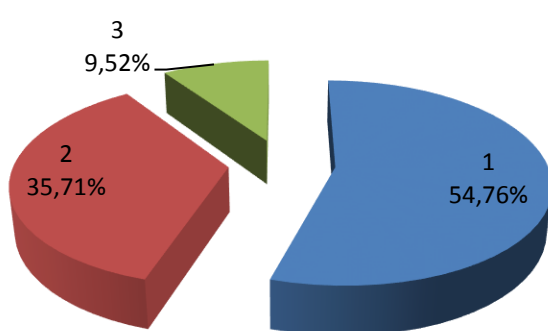
Kadangi Politinė partija dar nuo 2014 m. sausio 1 d. traktuojama kaip perkančioji organizacija, jai taip pat galioja LR viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos. Labai palankiai vertiname parengtas Supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles¹¹, Atnaujintą atmintinę Politinės partijos skyriams dėl mažos vertės viešųjų pirkimų vykdymo (atnaujinta nuo 2016 m, birželio 4 d.) bei Reikalavimus sąskaitų ir sutarčių rengimui patvirtintus atsakingojo sekretoriaus 2014 m. spalio 1 d. Mes atkreipėme dėmesį į tai, kad e. puslapyje teikiama ataskaita apie vykdytus viešuosius pirkimus apimanti 2016 m. i pusmečio laikotarpį. Vis tik taip pat turime pažymėti,

¹¹ Nėra žinoma jų patvirtinimo data – pastaba auditorių.

kad siekiant ekonomiško, taupaus bei efektyvaus lėšų panaudojimo, viešieji pirkimai turi apimti ne tik pirkimų organizavimo, bet ir planavimo periodą.

Nors didžioji dalis apklausoje dalyvavusių respondentų iš esmės aktyviai palaiko finansinio skaidrumo idėją, vis tik kiek daugiau nei pusė respondentų (54,76 proc.) be abejonės pritaria, kad turi būti parengti ir paskelbti metiniai viešųjų pirkimų planai (planas). Daugiau nei 45 proc. tame nemato jokio poreikio ar būtinumo arba neturi nuomonės šiuo klausimu.

Ar Partija turėtų parengti ir paskelbti metinių viešųjų pirkimų planus?

1. Taip
2. Ne, nematau tam jokio poreikio ar būtinumo
3. Neturiu nuomonės

Kaip nustatyta Skaidrumo standartais politinės partijos viešieji asmenys¹² turi siekti, kad jų vadovaujamose institucijose būtų „vadovaujamosi viešųjų pirkimų gairėmis“, rekomenduojant kaip pavyzdžiu remtis Klaipėdos m. arba Vilniaus m. patvirtintomis viešųjų pirkimų gairėmis. Nekvestionuojant šio teiginio tikrosios prasmės, auditoriai vis tik turi atkreipti dėmesį į tai, kad pagal pateiktą viešųjų asmenų apibūdinimą bei įvertinus papildomą aplinkybę (vadovavimas institucijai) beveik be jokių abejonų galima būtų teigti, kad toks asmuo vadovauja perkančiajai organizacijai taip kaip ji yra apibūdinama LR viešųjų pirkimų įstatymu. Taigi toks asmuo turėtų siekti, kad jų vadovaujamose institucijose, planuojant bei vykdančiam pirkimus, turėtų būti laikomasi LR viešųjų pirkimų įstatymu. Kitų subjektų viešųjų pirkimų gairės galėtų būti traktuojamos tik geros praktikos pavyzdys.

Auditoriai pritaria Politinės partijos išsakytai pozicijai laikytis bekompromisės pozicijos, kad jos narių veikla atitiktų aukščiausios etikos, profesionalumo ir atskaitomybės normos bei deklaruotai nulinei tolerancijai korupcijai politikoje bei viešųjų ir privačiųjų interesų

¹² Skaidrumo standartais viešaisiais asmenimis įvardijami tautos išrinkti politikai ar politinio pasitikėjimo pareigas einantys asmenys Vyriausybėje, Seime, EP, Savivaldybių tarybose, partijos deleguoti asmenys įvairiose valstybės ir savivaldybių institucijose.

konfliktams. Vis tik išsakytų principų aptarimas sukėlė diskusijų tarp respondentų žodžiu bei raštu bei paskatino ir kitokių nei paminėta nuomonių pareiškimų. Pavyzdžiui, Skaidrumo standartu partijos vieši asmenys raginami siekti, kad jų vadovaujamos institucijose būtų vedamas gautų ir teiktų dovanų registras, kuriame būtų fiksuojamos gautos ir teikiamos dovanos nuo 5 eurų vertės. Auditoriai neturi vieningos nuomonės dėl nustatytos, 5 eurų dovanų registravimo ribos, nes mano, kad ne teikiamos dovanos dydis įgalina ją atskirti nuo kyšio (galimo kyšio). Iš kitos pusės auditoriai nekvestionuoja tokio registro vedimo prasmės, tačiau mano, kad tokio registro vedimas skatintinas ne tik partijos viešiesiems asmenims (jų vadovaujamos įstaigose), bet ir pačioje politinėje partijoje. Verta apsvarstyti pasiūlymą tokiam registre registruoti ne tik dovanas, bet ir nemokamai ar už mažesnę nei rinkos kainas parduotas / perduotas prekes ar paslaugas.

Pastebėjimas:

Turime pažymėti, kad ankstesnių, finansinių auditų atlikimo metu nebuvo nustatyta reikšmingų Politinės partijos ūkinių įvykių ir operacijų apskaitos, valstybės skiriamų finansavimo sumų panaudojimo pažeidimų faktų.

Vis negalėtumėte teigti, kad Politinės partijos finansinio skaidrumo elemento veikimas yra pakankamas. Nors Skaidrumo standartais nustatyta prievolė periodiškai (kas mėnesį) teikti informaciją apie partijos pajamas ir išlaidas, toks informacijos viešinimas nėra tolygus. Tuo pačiu pripažįstame, kad finansinio atvirumo siekis perdėm ambicingas įsipareigojimas nesant techninėms galimybėms tokią informaciją sukaupti ir atskleisti.

Rekomendacijos:

- 31) apsvarstyti galimybę teikti mažesnės apimties ir / ar kitoku periodiškumu finansinę informaciją: kol kas, vadovaujantis Politinės partijos sąskaitų duomenimis, periodiškai teikti suminę informaciją apie per mėnesį surinktus / sumokėtus narių mokesčius bei surinktas aukas; kas ketvirtį teikti neaudituos finansinių ataskaitų rinkinių duomenis – ketvirtines finansines ataskaitas arba pajamų ir išlaidų ataskaitas; kartą per metus skelbti audituotas finansines ataskaitas, valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitas ir auditorių išvadas ir taip toliau, kol bus pasiektas pakankamas finansinio skaidrumo lygis.

- 32) Periodiškai rengti ir teikti Valdybai tvirtinti metinius biudžetus, o kartą per metus rengti, pristatyti Valdybai nei skelbti biudžeto vykdymo ataskaitas (arba jų duomenis integruoti į Politinės partijos veiklos ataskaitas).
- 33) Periodiškai rengti metinius viešųjų pirkimų planus, o kartą per metus rengti, pristatyti Kontrolės komitetui ir Valdybai viešųjų pirkimų ataskaitas.
- 34) Paskelbti e. puslapyje 2015 m. valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo ataskaitą.
- 35) Apsvarstyti siūlymą viešai skelbti aukotojų sąrašą ir aukų sumas. Galimas alternatyvus rekomendacijos įgyvendinimo pasiūlymas – dabar skelbti tik bendrą aukų sumą, po pusmečio skelbti aukotojų sąrašą ir bendrą jų aukų per ataskaitinį laikotarpį piniginę vertę. Po aptarto laikotarpio pradėti skelbti detalų ir personalizuotą aukotojų sąrašą.
- 36) Apsvarstyti siūlymą rengti detalų narystės mokesčių sąrašą, nurodant kiek, kokiame skyriuje nariai sumokėjo daugiausiai narių mokesčių (vertinant ir pagal narių skaičių), nurodant mokesčių dydžius, jų mokėjimo dažnius, sumokėtas pinigines ir nepinigines aukas.

Pastebėjimas:

Manome, kad demokratiškas būdas skatinti finansinį skaidrumą yra ne drausti, bet riboti ir kontroliuoti. Finansinį skaidrumą turėtų užtikrinti aiškios, konkrečios ir griežtesnės finansavimo kontrolės priemonės, nustatytų finansavimo, finansavimo panaudojimo pažeidimai neturėtų būti toleruojami, į juos turėtų būti griežtai reaguojama, kalti asmenys baudžiami ir viešinami. Auditorių nuomone finansavimo skaidrumo užtikrinimo priemonių rengimo, įgyvendinimo skatinimo bei įgyvendinimo kontrolės iniciatyvos teisė turėtų būti priskirta Kontrolės komisijai.

Rekomendacijos:

- 37) Parengti ir pradėti vesti teiktu ir gautų piniginių ir nepiniginių dovanų registrą. Nustatyti asmenis atsakingus už tokio registro administravimą. Nustatyti, kad su registro duomenimis periodiškai, bet ne rečiau kaip kartą per pusmetį būtų supažindinamas Kontrolės komitetas.
- 38) Apsvarstyti siūlymą 30 rekomendacijoje nurodytame registre fiksuoti ir nemokamai ar už ženkliai žemesnę nei rinkos kaina gautas prekes ir paslaugas.
- 39) Parengti ir patvirtinti 30 ir 31 rekomendacijoje nurodytų prekių, paslaugų buhalterinės apskaitos tvarką.

40) Apsvarstyti siūlymą finansavimo skaidrumo užtikrinimo priemonių rengimo, įgyvendinimo skatinimo bei įgyvendinimo kontrolės iniciatyvos teisę priskirti Kontrolės komisijai. Pritarus siūlymui atitinkamai koreguoti komisijos veiklos reglamentą.

41) Apsvarstyti pasiūlymą į Kontrolės komisiją (analogiškai viešojo intereso įmonių audito komitetų sudėčiai ir veiklai) įtraukti nepriklausomus asmenis (gal net ir ne Politinės partijos narius).

Raginame reikalauti dar didesnės atsiskaitomybės už Politinės partijos lėšų, ypač rinkiminės kampanijos metu panaudojimą. Auditorių nuomone, taip pat būtina ugdyti pilietinę visuomenę – rengti įvairius renginius, periodiškai rengti bei skelbti pranešimus, kuriuose visuomenė būtų supažindinama su pagrindinėmis skaidrumo, tame tarpe ir finansinio skaidrumo sąvokomis, skaidrumo užtikrinimo problemomis, jų galimais sprendimo būdais, didinti visuomenės supratimą apie neigiamas neskaidrumo pasekmes ir (gal būti) viešinti konkrečius neskaidrumo atvejus, tuo patvirtinant nulines tolerancijos poziciją.

Manome ir esame tikri, kad ne visi šalies politikai yra korumpuoti, susitepę, laužantys įstatymus ar nusiteikę tik savanaudiškai. Tikime, kad Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis yra proreformiška, nuosekliai liberalias vertybes atstovaujanti šalies partija, savo veiklą grindžianti viešuoju interesu, veikianti skaidriai, sąžiningai, atvirai Lietuvos žmonių ir valstybės naudai.

V. ATASKAITOS GALIOJIMO SĄLYGOS

Atsakingai pareiškiame, kad aukščiau išvardytos procedūros nėra auditas, atliekami pagal Tarptautinius audito standartus. Jei būtume atlikę papildomas procedūras arba finansinės atskaitomybės auditą vadovaudamiesi Tarptautiniais audito standartais, apie kitus dalykus, kuriuos mes būtume pastebėję, būtume Jums pranešę.

Mūsų ataskaita yra parengta tik pirmoje šios ataskaitos dalyje išdėstytam tikslui, todėl negali būti panaudota kitu tikslu ar perduota kitoms šalims, nepaminėtoms šioje ataskaitoje. Ši ataskaita yra susijusi tik su aukščiau išvardintais dokumentais bei informacija (punktai III ir IV) ir jokių kitų klausimų neaiškina.

Šią skaidrumo audito ataskaitą sudaro:

- Ataskaita 49 lapai;
- 2 priedai 12 lapų
- Viso: 61 lapas.

Auditorė Irma Kamarauskienė
Auditoriaus pažymėjimo Nr.000113

2014 m. balandžio 2 d.
Šeimyniškių g. 16, Vilnius

UAB "Audito sprendimai"
Audito įmonės pažymėjimo Nr.000482

1 priedas

ANKETA IR JOS REZULTATŲ SUVESTINĖ, proc.

Gerbiamieji,

Skaidrumo stoka politinių partijų veikloje gali sukurti prielaidas neteisėtam įtakos darymui, etikos pažeidimams, korupcijai bei prisidėti prie bendro nepasitikėjimo tiek politinėmis partijomis aplamai, tiek valdžia. Iš kitos pusės, skaidrumo stoka gali sukurti prielaidas visuomenei manyti, kad tokie neteisėti veiksmai vykdomi. Todėl elgtis matomai, nuspėjamai ir suprantamai – turėtų tapti Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio vadovybės ir narių pareiga.

Skaidrumas suponuoja politikos veikėjų atsivėrimą visuomenei. Tuo pačiu skaidrumas skatina bei užtikrina visuomenės aktyvumą kontroliuojant visus politinio lauko dalyvius.

Informuojame, kad šiuo metu UAB „Audito sprendimai“ atlieka Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio (toliau tekste – Partija) skaidrumo auditą. Mūsų tikslas yra atlikti dabar taikomų, pagrindinių antikorporcinių priemonių ir procedūrų apžvalgą, nustatytų jos trūkumus ir spragas, pateikti rekomendacijas dėl jų veiksmingumo didinimo bei tinkamo ir efektyvaus Skaidrumo standarto (patvirtinto 2016-06-11 Partijos suvažiavime) įgyvendinimo.

Tuo tikslu, siekdami įvertinti skaidrumo aplinką, sudarėme bei teikiame Jums klausimyną. Klausimai sugrupuoti į trys pagrindines klausimų apimančių skaidrumo politiką, organizacinį skaidrumą ir finansinį skaidrumą, grupes.

Prašome pažymėti Jums labiausiai priimtina atsakymą (ar atsakymus). Esant poreikiui, galite pateikti ir asmeninę nuomonę į bet kurį iš pateiktų klausimų. Taip pat, visada galite su mumis susisiekti asmeniškai ir aptarti Jums rūpimus klausimus ar pateikti pasiūlymus. Esame atviri Jūsų nuomonei.

I.	SKAIDRUMO POLITIKA	%
1.1.	Ar esate susipažinęs su Skaidrumo standartų turiniu?	
	Taip, juos esu perskaitęs	64,29
	Jo turinys man yra žinomas tiek kiek jis buvo pristatytas suvažiavimo metu	26,19

	Taip, apie tai mane informavo (pvz.kolegos)	4,76
	Žinau, kad tokie standartai yra bet dar nespėjau perskaityti	2,38
	Ne	2,38
1.2.	Ar pritariate idėjai tokius standartus parengti ir patvirtinti?	
	Taip, tai užtikrins Partijos skaidrumą ir išreikš palaikymą kovai prieš korupciją	52,38
	Taip, tai puiki savireklamos priemonė	21,43
	Neturiu nuomonės	16,67
	Ne, tai tik suvaržys Partijos einamąją veiklą	0,00
	Ne, tai tik biurokratinė priemonė, kuri neveiks ir yra nereikalinga	9,52
1.3.	Ar viešai prieinami Skaidrumo standartai turi būti vienodai taikytini visiems Partijos nariams?	
	Taip, visiems Partijos nariams ir darbuotojams	45,24
	Taip, visiems Partijos nariams, darbuotojams, partneriams, tiekėjams ir kt. trečiosioms šalims	30,95
	Ne - skirtingos teisės ir pareigos skirtingiems nariams	7,14
	Ne - skaidrumo standartai turi būti skirti tik Partijos vadovybei ir išrinktiesiems nariams (Seimo nariams, europarlamentarams ir pan.)	14,29
	Neturiu nuomonės	0,00
1.4.	Ar manote, kad Partijos narius reikia mokyti skaidrumo, etiško elgesio, korupcijos atpažinimo ir vengimo?	
	Taip, tokie mokymai turi būti privalomi visų Partijos narių atžvilgiu	9,30
	Taip, tokie mokymai rekomenduotini visų Partijos narių atžvilgiu	65,12
	Taip, tokie mokymai privalomi Partijos vadovybei bei rinkimų kandidatams	18,60
	Tokie gali būti privalomi tiems nariams kurie įtariamai skaidrumo, etiško elgesio pažeidimo ar korupcinių veiksmų pasireiškimu	0,00
	Ne, jokie mokymai neužtikrins skaidrumo, etiško, antikorpucinio elgesio	6,98
1.5.	Ar Partija viešai skelbia apie mokymo programą dėl kovos prieš korupciją (ar Jums tokia programa žinoma)?	
	Taip, mokymo programa paskelbta. Aš ją žinau	17,50
	Taip, mokymo programa paskelbta, bet aš jos nežinau (nesusipažinau su jos turiniu)	10,00
	Kažką apie tai girdėjau, bet dar neturėjau laiko šios informacijos panagrinti	35,00
	Nieko apie tai nežinau	37,50
	Nieko apie tai nežinau ir man tai neįdomu	0,00

1.6.	Ar Jums žinoma tvarka galimų/negalimų dovanų, vaišingumo ir kelionės išlaidų, interesų konflikto vengimo?	
	Taip	66,67
	Taip, bet ją (tvarką) vertinu kaip perteklinę ir skatinančią nepagrįstą paranoją	2,78
	Ne	30,56
1.7.	Ar Jums žinoma apie pranešimo kanalus, kuriais galima naudotis Partijoje, norint saugiai ir konfidencialiai pranešti apie potencialius skaidrumo, etiško elgesio pažeidimus ar korupcijos pasireiškimus?	
	Taip	42,86
	Taip, kažką girdėjau	19,05
	Taip, bet manau, kad tai nerimta / nepatikima	11,90
	Ne	26,19
1.8.	Ar manote, kad turėtų būti skelbiama informacija apie pasitvirtinusių potencialius skaidrumo, etiško elgesio pažeidimus ar korupcijos pasireiškimus bei pritaikytas priemones?	
	Ne. Jokių būdu. Tai gali pakenkti Partijos įvaizdžiui	0,00
	Ne. Taip būtų pažeistas tokių asmenų privatumas	0,00
	Taip. Tai parodytų, kad mes atviri	28,00
	Taip. Tai būtų puiki prevencinė priemonė	36,00
	Neturiu nuomonės. Skirtingi atvejai gali pareikalauti skirtingų sprendimų	36,00
1.9.	Ar pritariate nuomonei, kad turi būti viešinama informacija apie Partijos suvažiavimų, komitetų, komisijų balsavimus, priimtus sprendimus?	
	Taip	78,13
	Tik Partijos suvažiavimų balsavimai ir sprendimai	12,50
	Taip, bet viešinti tik sprendimus. Balsavimų neviešinti	0,00
	Ne, tai nieko gero neduos	0,00
	Neturiu nuomonės	9,38
II.	ORGANIZACINIS SKAIDRUMAS	
2.1.	Jus susipažinote su Partijos įstatais?	
	Taip, juos perskaičiau	83,33
	Taip, man detaliai apie tai papasakojo	2,38
	Žinau kur jie yra. Kai reikės - perskaitysiu	7,14
	Taip, kai stojau į Partiją, pasirašiau, kad susipažinau	2,38
	Žinau, kad yra nauji įstatai, bet jų dar neperskaičiau. Perskaitysiu kai užregistruos	4,76
	Ne	0,00

2.2.	Ar Jums aiški Partijos struktūra?	
	Taip, ji aprašyta įstatuose	69,57
	Taip, ji aprašyta (atvaizduota) Partijos internetiniame puslapyje	26,09
	Žinau kas Partijos lyderiai ir man to užtenka	2,17
	Ji aprašyta įstatuose, bet man ji nėra labai aiški	2,17
	Neturiu nuomonės	0,00
2.3.	Ar Jums aiškus Partijos narių pavaldumas ir atskaitingumas?	
	Taip, tai aiškiai aprašyta įstatuose	57,14
	Taip, tai aprašyta (atvaizduota) Partijos internetiniame puslapyje	9,52
	Žinau kas Partijos lyderiai ir man to užtenka	2,38
	Tai aprašyta įstatuose, bet man pavaldumas ir atskaitingumas nėra labai aiškus	28,57
	Neturiu nuomonės	2,38
2.4.	Ar Žinote kiek Partijoje yra Komitetų ir Komisijų?	
	Ne, nežinau	44,74
	Taip. 15 komitetų ir 2 komisijos	31,58
	Taip. 7 komitetai ir 2 komisijos	2,63
	Taip. 4 komitetai ir 1 komisija	0,00
	Komitetai ir komisijos kuriami pagal poreikį ir jų skaičius nuolat kinta	21,05
III.	FINANSINIS SKAIDRUMAS	
3.1.	Ar Partija turėtų viešai skelbti informaciją apie savo pajamas ir išlaidas?	
	Taip. Tai turi būti atliekama periodiškai, kas ketvirtį	35,00
	Taip. Kartą per metus turi būti skelbiamos finansinės ataskaitos, o kas ketvirtį informacija apie surinktus nario mokesčius ir aukas	47,50
	Taip. Bet tik pajamų ir išlaidų informacija susijusi su rinkiminių kampanijų pajamomis ir išlaidomis	17,50
	Ne. Tokios informacijos atskleidimas perteklinis	0,00
3.2.	Ar Partija turėtų skelbti Partijos Vadovybės ir kandidatų turto ir pajamų deklaracijas?	
	Taip. Būtinai	46,15
	Taip, bet tik Partijos Vadovybės	15,38
	Taip, bet tik Partijos pirmininko, Seimo narių-Partijos narių ir Partijos narių dirbančių viešajame sektoriuje	25,64
	Ne	7,69
	Neturiu nuomonės	5,13

3.3.	Ar Partija turėtų parengti ir paskelbti Partijos Vadovybės (neiškiriant ir komitetų bei komisijų narių) darbinės veiklos aprašymus (CV)?	
	Taip. Vadovybės – privalomai, kitų narių – pagal pageidavimą	51,28
	Taip, bet tik Partijos Vadovybės	12,82
	Taip, bet tik Partijos pirmininko, Seimo narių-Partijos narių ir Partijos narių dirbančių viešajame sektoriuje	17,95
	Ne	7,69
	Neturiu nuomonės	10,26
3.4.	Ar Partija turėtų parengti ir paskelbti Partijos metų biudžetą ir perspektyvinį biudžetą (3-5 m. laikotarpiui)	
	Taip	36,59
	Taip, bet tik metų biudžetą, einamiesiems metams	53,66
	Ne	4,88
	Neturiu nuomonės	4,88
3.5.	Ar Partija turėtų parengti ir paskelbti metinių viešųjų pirkimų planus?	
	Taip	54,76
	Ne, nematau tam jokio poreikio ar būtinumo	35,71
	Neturiu nuomonės	9,52
3.6.	Kaip Jus manote, kokia finansinė informacija turėtų būti skelbiama viešai?	
	Metinės finansinės ataskaitos	33,91
	Biudžetų planai	13,91
	Viešųjų pirkimų programos	16,52
	Narių mokesčių surinkimo ataskaitos	17,39
	Aukotojų sąrašai nurodant aukotojus ir sumas	18,26
	Kita informacija: _____	

Gal norėtumėte pareikšti savo nuomonę, pastebėjimus, patarimus, rekomendacijas dėl atliekamo skaidrumo audito, antikorupcinių priemonių įgyvendinimo:

Klausimas: Ar esate susipažinęs su Skaidrumo standartų turiniu?

Atsakymai:

Dabar perskaičiau;

Perskaičiau projektą esantį liberalai.lt;

Klausimas: Ar pritariate idėjai tokius standartus parengti ir patvirtinti?

Atsakymai:

Tai būtų toks pat svarbus dokumentas kaip ir partijos įstatai;
Standartų neužtenka tik parengti ir patvirtinti, reikia siekti, kad visi partijos nariai su jais būtų supažindinti;

Klausimas: Ar Partija viešai skelbia apie mokymo programą dėl kovos prieš korupciją (ar Jums tokia programa žinoma)?

Atsakymai:

viešai neskelbiama, bet aš ją gavau;

Mokymo programa numatyta etikos komisijai, partijos sekretoriatui bei valdybai. Informacija apie tai viešai neskelbiama;

Klausimas: Ar Jums žinoma tvarka galimų/negalimų dovanų, vaišingumo ir kelionės išlaidų, interesų konflikto vengimo?

Atsakymai:

nesu išsigilinusi - žinau paviršutiniškai;

Esu valstybės tarnautoja, kasmet pildau viešųjų ir privačiųjų interesų deklaraciją, žinau, kaip išvengti interesų konflikto, dėl dovanų, vaišių ir kelionės išlaidų nežinau. Bet nesu žmogus, kuris priima politinius sprendimus, tad nelabai suprantu, kur galėtų būti išorinis interesas dovanoti man dovanas, vaišinti ir t.t.;

Klausimas: Jus susipažinote su Partijos įstatais?

Atsakymai:

žinau kur jie yra, kai prireikia visada randu reikiamą informaciją;

Klausimas: Ar Žinote kiek Partijoje yra Komitetų ir Komisijų?

Atsakymai:

2 komisijos, o komitetai kuriami pagal poreikį ir jų skaičius nuolat kinta;

Žinau, kad yra 15 komitetų, bet nežinau kiek yra komisijų;

Klausimas: Ar pritariate nuomonei, kad turi būti viešinama informacija apie Partijos suvažiavimų, komitetų, komisijų balsavimus, priimtus sprendimus?

Atsakymai:

Nemanau, kad visus sprendimus galima viešinti;

Klausimas: Ar Partija turėtų viešai skelbti informaciją apie savo pajamas ir išlaidas?

Atsakymai:

Taip, pagal partijos ir jos finansų apskaitų logiką;

Noriu atkreipti dėmesį, jog aukos renkamos tik rinkiminiu metu. Pvz. Seimo rinkimai paskelbiami likus pusei metų iki rinkimų, tai yra šiuo atveju nuo 2016 m. 04 09 d. iki 2016-10-07. Visu kitu metu partija gauna pajamas tik iš: GPM, nario mokesčio, valstybės dotacijos, taip pat gali gauti pajamas iš savo vidinių renginių, atributikos pardavimų, bet priimti aukas - draudžiama pagal įstatymą;

Ne. Tokios informacijos atskleidimas perteklinis (manau tik bus penas nepagrįstai kritikai);

Klausimas: Ar Partija turėtų skelbti Partijos Vadovybės ir kandidatų turto ir pajamų deklaracijas?

Atsakymai:

Manau, kad tai yra perteklinis reikalas. Žmonės, kurie kandidatuoja į seimą, tai privalo padaryti pagal įstatymą, todėl aš sutinku, kad būtent tie, kurie nori būti valdžioje turi būti visiškai atviri;

Man atrodo, šios deklaracijos ir taip skelbiamos viešai, tad partija galėtų jas tiesiog pateikti;

Klausimas: Ar Partija turėtų parengti ir paskelbti Partijos Vadovybės (neišskiriant ir komitetų bei komisijų narių) darbinės veiklos aprašymus (CV)?

Atsakymai:

Aš manau, kad jie turi būti pasirengę esant poreikiui, pateikti savo CV;

Nelabai suprantu, kaip darbinės veiklos aprašymas susijęs su skaidrumu.

Klausimas: Ar Partija turėtų parengti ir paskelbti Partijos metų biudžetą ir perspektyvinį biudžetą (3-5 m. laikotarpiui)?

Atsakymai:

Labai pritariu tam, kad partija savo finansus planuotų ilgesniam periodui, o ne metams;

Klausimas: Kaip Jus manote, kokia finansinė informacija turėtų būti skelbiama viešai?

Atsakymai:

Kartą metuose pateikiama ataskaita, kiek partija sumokėjo už paslaugas ar prekes su partijos vadovybe (ar jų artimaisiais) susijusiomis įmonėmis ar organizacijomis;

Visas įplaukas į Partijos biudžetą;

Kitos pastabos:

- Iki šiol nauji įstatatai nepaviešinti.
- Kalbant etikos ir skaidrumo komisijos vardu, nėra pristatyta vizija, kaip savo darbą turėtų keisti komisija, ar niekaip nekeisti. Neaišku, kas tą viziją turi suformuoti. Valdyba? Prezidiumas? Jei taip - vizija kol kas nepristatyta.
- Kad mūsų skaidrumo standartas veiktų - reikia konkrečiais veiksmais konkrečiai įpareigoti atsakingą organą už norimus prižiūrėti rodiklius, veiksmus, prevencijos atlikimą, kontrolę ir pan.
- Tikra konkurencija, kai išrenkami patys geriausi.
- Vadovų rotacija, kai gerą vadovą keičia kitas geras vadovas.
- Netoleruoti nesąžiningų susitarimų, nedemokratiškų rinkimų.
- Partijos stiprinimas remiantis teise ir morale.
- Tvarkos sukūrimas, kada partija maksimaliai išnaudoja naujų, aktyvių, protingų narių potencialą.
- Prašymuose stoti į partiją kiekvienas naujas partijos narys galėtų pažymėti, ar norėtų mokymų/informacijos apie politinės korupcijos apraiškas ir pasekmes.
- Kas daro nusikaltimus, jie tai puikiai žino ir skaidrumo standartai tai nepakeis. Ir jei žmogus moralės neturi prieš savo žmones ir valstybę, jį galima sukontroliuoti tik kontrolės mechanizmas, kuriame atsitiktinai pasirinkti asmenys būtų tikrinami nuo apačios iki viršaus.

- Sveiki, keistokas bendravimas, tik per apklausas. Jaučiamės taip, kad nežinotume net į ką kreiptis. Darbuotojai keičiasi, užtektų trumpo savęs pristatymo naujojo darbuotojo, elektroniniu laišku. Ir dar daug daug nepasitenkinimo.
- Tiek kiek dabar yra duomenų apie partijos finansus negalima pavadinti atvirais duomenimis. Ten nėra ataskaitos. Atviri duomenys, tai transakcijų sumos su data/laiku/ sumoms ir visokia kitokia meta-informacija. Būtų gerai, kad tokių atsirastų kur nors, pvz.: github.com/LRLS. Ten kur galima komercinė paslaptis - duomenis galima nuasmeninti, bet transakcijų sumos su visa kita aprašančia informacija turi būti. šis atvirumo standartas gali būti ne tik antikorpucinis bet ir agitacinis. t. tu. tai gali būti dar vienu iš agitacijos kanalų.
- Skaidrumas niekam nepamaisė, o tik padėjo;

Dėkojame Jums už pateiktus operatyvius atsakymus. Juos prašome siųsti e. adresu:

info@auditosprendimai.lt

arba

irma.kamarauskiene@auditosprendimai.lt

arba

juste@liberalusajudis.lt

**LIETUVOS RESPUBLIKOS LIBERALŲ SAJŪDŽIO SKYRIŲ
 VIEŠAI TEIKIAMA INFORMACIJA
 (šaltinis www.liberalai.lt)**

Internetinio puslapio tema:	Naujienos	Skyriaus liberalai	Galerija	Renginiai	Nariams
Akmenės skyrius	Informacija pateikta ¹³	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija ruošama ¹⁴
Alytaus miesto skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija ruošama
Alytaus rajono skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija ruošama
Anykščių skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija ruošama
Birštono skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija ruošama	Informacija ruošama
Biržų skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošama	Informacija ruošama	Informacija ruošama
Druskininkų skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotrauka	Informacija ruošama	Informacija pateikta
Elektrėnų skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotrauka	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija ruošama
Ignalinos skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošama	Informacija ruošama	Informacija ruošama
Jonavos skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošama	Informacija pateikta	Informacija ruošama
Joniškio skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus pirmininko nuotrauka	Informacija ruošama	Informacija ruošama	Informacija ruošama

¹³ Šio audito atlikimo metu vertintas tik informacijos atitinkančios / iš dalies atitinkančios temą pateikimo faktas, tačiau informacijos turinys (išsamumas, naujumas, aktualumas) nevertintas.

¹⁴ Ši sąvoka naudojama kai teminis puslapis tuščias.

Jurbarko skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Kaišiadorių skyrius	Informacija pateikta	Pateikta informacija iškraipyta	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Kalvarijos skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Kauno miesto skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Kauno rajono skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija ruošiamą	Informacija pateikta
Kazlų Rūdos skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Kėdainių skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija ruošiamą
Kelmės skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Klaipėdos miesto skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Klaipėdos rajono skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Kretingos skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija pateikta	Informacija pateikta
Kupiškio skyrius	Tik miesto nuotrauka	Pateikta informacija iškraipyta	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Lazdijų skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus pirmininko nuotrauka	Informacija ruošiamą	Informacija pateikta	Informacija ruošiamą
Marijampolės skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Mažeikių skyrius	Tik skyriaus pirmininko nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Molėtų skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Neringos skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija ruošiamą

Pagėgių skyrius	Tik miesto herbo nuotrauka	Tik skyriaus pirmininko nuotrauka	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Pakruojo skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Palangos skyrius	Informacija ruošiamą	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Panevėžio miesto skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija pateikta
Panevėžio rajono skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Pasvalio skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Plungės skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija ruošiamą
Prienų skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Radviliškio skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Raseinių skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Rietavo skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Rokiškio skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Skuodo skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Šakių skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Šalčininkų skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Šiaulių miesto skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Šiaulių rajono skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą

Šilalės skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Šilutės skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija pateikta
Širvintų skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Švenčionių skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Tauragės skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Telšių skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Trakų skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Ukmergės skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Utenos skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Varėnos skyrius	Tik Skyriaus pirmininko nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Vilkaviškio skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija pateikta
Vilniaus miesto skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija pateikta	Informacija pateikta	Informacija pateikta
Vilniaus rajono skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Visagino skyrius	Tik skyriaus narių nuotrauka	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą
Zarasų skyrius	Informacija pateikta	Tik skyriaus narių nuotraukos	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą	Informacija ruošiamą